

Siirtolaisuus

Migration

1/1998

**The New White Star Liner,
R.M.S. "TITANIC"**

provides for her first-class passengers

VINOLIA OTTO TOILET SOAP
the highest standard of Toilet Luxury and comfort at sea.

VINOLIA COMPANY LTD., LONDON AND PARIS.

TURKISH BATH, R.M.S. TITANIC

STATE ROOM, R.M.S. TITANIC

Siirtolaisuus – Migration 1/1998

25. vuosikerta / 25th year
ISSN 0355-3779

Julkaisija / Publisher:

Siirtolaisuusinstituutti
Migrationsinstitutet
The Institute of Migration
Piispankatu 3, 20500 Turku, Finland
Puh. / Tel. (0)2-2317 536
Fax (0)2-2333 460
Internet: <http://www.utu.fi/erill/instmigr/>

Pohjanmaan aluekeskus
Österbottens regioncenter
Regional Centre of Ostrobothnia
Keikulinukuja 1, 61100 Peräseinäjoki,
Finland
Puh. / Tel. (0)6-4181 275
Fax (0)6-4181 279

Päätoimittaja / Editor-in-Chief:

Olavi Koivukangas

Toimitussihteeri / Editorial Assistant:

Taimi Sainio

Toimittajat / Editors:

Maija-Liisa Kalhama,
Kalevi Korpela, Jouni Korkiasaari

Toimituskunta / Editorial Board:

Siirtolaisuusinstituutin hallitus
Administrative Board of the Institute of
Migration

Tilaushinta / Subscriptions:

Finland och Skandinavien
60 FIM / vuosi / år
(4 numeroa / nummer)
PSP 800014-70355471
Other countries \$18.00 a year (4 issues)

Vammalan Kirjapaino Oy 1998

Sisältö • Contents

Pääkirjoitus – Editorial

Peter Björkfors
The Finns on the Titanic

Kaisa Kilpeläinen
**Maahanmuuttajien kielipalvelut
pohjoismaissa**

Timo Virtanen
**Rasistiskt våld och antirasistisk
reaktion i dagens Finland**

Ilpo Lagerstedt
My name is wood

Keskustelua

Kirjat • Böcker

Tiedotuksia • Meddelande

**Saapuneita julkaisuja •
Publications received**

Kansi: Titanic-nimeä ehdittiin käyttää saippua-
mainoksessa ennen laivan uppoamista.

Cover: The name of Titanic was used for
advertising soap before the ship sank.

Titanic

Kaikkien aikojen kallein elokuva Titanic koskettaa tänä vuonna ihmisiä ympäri maailmaa. Elokuva palauttaa mieleen huhtikuun 15. päivän vastaisen yön tapahtumat vuonna 1912, jolloin yli 1500 ihmistä sai viimeisen leposijansa hyisen Atlantin pohjalla.

Titanicin haaksirikko järkytti koko maailmaa. Neitsytmatkallaan tuhoutuneessa loistolaiivassa oli kirjava joukko julkisuuden henkilöitä ja raharuhtinaita. Mutta suurimman osan matkustajista muodostivat eri puolilta Eurooppaa tulleet köyhät siirtolaiset, jotka olivat matkalla leveämmän leivän luokse Amerikkaan. Kaikkiaan Titanicilla matkusti 63 Suomen kansalaista sekä joitakin jo Yhdysvaltain kansalaisuuden saaneita suomalaisia. Lähes kaikki suomalaiset siirtolaiset matkustivat kolmannessa luokassa ja vain kahdeksan – monet Suomessa vierailleita amerikansuomalaisia – toisessa luokassa. Titanicin tuho oli yksi suurimpia suomalaisia kohdanneista merionnettomuuksista.

Loistolaiivan matkustajista oli kaukana ajatus, että laivalle voisi sattua jotakin. Titanicin katastrofi merkitsi päätepestettä aikakaudelle, jolle oli ollut tyypillistä tekniikan voittokulku ja usko siihen, että ihminen voisi älyllään alistaa luonnon palvelijakseen. Titanic oli rakennettu uppoamattomaksi laivaksi. *La Belle Epoque* päättyi Pohjois-Atlantin hyiseen veteen huhtikuussa tähtikirkkaana yönä 1912.

Vuonna 1995 suomeksi ilmestyneessä kirjassaan Titanic, virolainen kirjailija Jaan Kaplinski pohtii siirtolaisuuden syitä seuraavasti:

”Matka Amerikkaan oli hiukan niin kuin itsemurha, yksi niistä pienistä kuolemista, jotka meidän on kohdattava ennen suurta kuolemaa. Jotkut pakenivat köyhyyttä, jotkut riitaista perhe-elämää, jotkut läheistensä onnettomuuksia, jotkut poliisia, jotkut santarmeja, jotkut sukulaisiaan, jotkut naapureitaan. Jotkut pakenivat yksinäisyyttä, jotkut yksinäisyyteen.”

Titanicin legenda on elänyt sukupolvelta toiselle. Muistoa vaalii erityisesti ”Titanic Historical Society”, johon kuuluu tuhansia jäseniä kaikkialla maailmassa. Titanic-filmit ja näyttelyt palauttavat mieleen loistolaiivan kauhujen yön. Muutaman vuoden takainen Estonia-laiivan onnettomuus Suomen lähivesillä järkytti samaan tapaan ihmisiä ja muistutti, että vielä nykyaikanakin ihmisen rakentamat laitteet ovat luonnon armoilla.

Muistamme lehtemme tässä numerossa Titanicia ja erityisesti sen suomalaisia uhreja. Titanic on ikuisesti säilyvä osa Suomen valtameren takaisen siirtolaisuuden historiaa. Siirtolaisuusinstituutin tekemä kiertonäyttely pyrkii kertomaan Titanicista ja sen suomalaisten siirtolaismatkustajien kohtalosta nykysuomalaisille. Eräällä tavalla jokainen meistä on Titanicin matkustaja.

Olavi Koivukangas

Titanic

Titanic, the most expensive movie ever made, deeply moves cinema audiences all over the world. The movie brings back to mind the tragic events that occurred in the early hours of April 15th, 1912, when over 1 500 people found their final rest in the cold waves of the Atlantic.

The Titanic disaster shocked the entire world. On the tragic maiden voyage, many millionaires and contemporary celebrities were aboard. However, the largest group of passengers were the poor emigrants from all over Europe, who were going America to start new, better lives. In all, 63 Finnish citizens travelled on the Titanic, as well as a few American citizens of Finnish origin. Almost all of them travelled steerage. Only eight – some of them Finnish-Americans returning from a visit to the mother country – travelled in second class. The Titanic disaster is still one of the worst maritime disasters involving Finnish citizens.

The mere thought that anything could go wrong never occurred to the passengers of the marvellous ship. The foundering of the Titanic marked the end of an era of blind trust in technology, and belief that man can bend nature to his will. The Titanic was built to be unsinkable. *La Belle Epoque* came to a sudden and tragic end in the North Atlantic on that cold, clear night in 1912.

In the 1995 Finnish edition of the Estonian author Jaan Kaplinski's book *Titanic*, the

author describes the reasons for emigrating as follows:

"Going to America was a bit like committing suicide. It was one of those small deaths that we all have to face before the real one. Some were escaping poverty, some family conflicts or accidents to loved ones. Some were escaping from the police, some to avoid military service and some to avoid their relatives or neighbours. Some were fleeing from loneliness; others were fleeing into it."

The legacy of the Titanic disaster has lived on from one generation to the next. Its memory is preserved particularly by the Titanic Historical Society with its thousands of members all over the world. Movies and exhibitions also contribute in keeping the memory of the Titanic alive. The foundering of the Estonia near Finnish territorial waters in 1994 shocked people the same way that the Titanic did in 1912, and reminded us that modern, man made machines are also at the mercy of the elements.

In this issue of our journal we will be remembering the Titanic, particularly its Finnish victims. The Titanic disaster is a forever lasting part of Finland's trans-Atlantic emigration history. The touring exhibition organised by the Institute of Migration strives to tell the story of the Titanic and her Finnish passengers to the Finns of today. In one sense, we are all Titanic passengers.

Olavi Koivukangas

The Finns on the Titanic

Peter Björkfors

When the Royal Mail Steamer *Titanic* set out from Southampton on her maiden voyage on the 10th of April 1912, she was carrying a total of 2227 people from over 25 countries. At least 63 of those were from Finland, and only twenty of them would ever reach America. The rest of them met an untimely death when the *Titanic* sank in the North Atlantic in the early hours of April 15th. Not very much is known of their conduct during those horrific hours. Some of those who survived later told their stories, others never talked about it.

The Finnish *Titanic* passengers came from all over Finland; from Kemi in the north to Helsinki in the south. Among them were entire families, like *Maria Panula* and her five children and *Helena Rosblom* and her two children. Eight of them were second class passengers; the

rest travelled in steerage. Some were returning to America after a visit to the mother country; others were going abroad for the first time in their lives.

Most of the *Titanic* Finns began their journey by boarding *s/s Polaris* bound for Hull on the 3rd of April, and from there on by train to Southampton. The ticket price depended on the travellers' ultimate destination in America as the train tickets were usually included in the price. The Rosblom family left Finland on March 27th and they were originally booked on the *Olympic*, *Titanic's* sister. However, Salli became sick in England and they had to go on the *Titanic* instead. At least three passengers took an alternative route via Sweden on their way to England. A group of four left Finland on the *s/s Urania* on 30th of March, intending to sail on the *Philadelphia* to New York. Upon arriving in Southampton they learned that their ship had been laid up due to a coal strike and they were offered berths on the *Titanic* instead. One of them, *Jakob Alfred Johansson*,

wrote a postcard to his family, saying how happy he was to be going on the largest and safest vessel afloat.

The Finns boarded the *Titanic* before noon on April 10th. In steerage, single men were usually berthed in the bow whilst women and married couples were berthed towards the stern. The *Titanic* was a brand new ship, and the third class rooms were far superior to those found on other ships. Jakob Johansson noted this in his diary: "We have got remarkably good accommodations and everything is clean and tidy. Big promenade decks and light fresh rooms." Others were undoubtedly thrilled that they got "näkkileipä" on board.

The *Titanic* set sail on the 10th of April, bound for New York. The third class passengers soon settled into their shipboard routine. Aside from the meals served three times a day, there were no organised activities for them. They passed the long hours at sea as best as they could; eating, sleeping, reading, playing cards or taking fresh

*Peter Björkfors studies English at Åbo Akademi University. He has researched the *Titanic* disaster and its Finnish aspect for ten years.*

air on deck. In the evenings, there were occasional festivities in the third class general room in the very stern. Though not nearly as luxurious as the first class areas, it was still a nice and comfortable room with a bar and a piano for the passengers' use. That, and orchestras improvised by some of the passengers, provided music for dancing. *Elin* and *Pekka Hakkarainen*, a newly-married couple from Helsinki, were among those who went dancing in the evenings. The lights were dimmed at 11 p.m.; encouraging the third class passengers to retire to their cabins.

Sunday, April 14th came and the Titanic had steamed about two thirds of the way to New York. Jakob Johansson remarked in his journal: "Sunday. It is raining, so everyone has to stay inside." The weather became clearer and colder during the day and Jakob Johansson later wrote: "It's getting cold so I will go to bed." This day, the Titanic's last, also held a special significance to Anna Sjöblom from Munsala, Finland. It was her eighteenth birthday, but she celebrated it laying sea sick in her bunk.

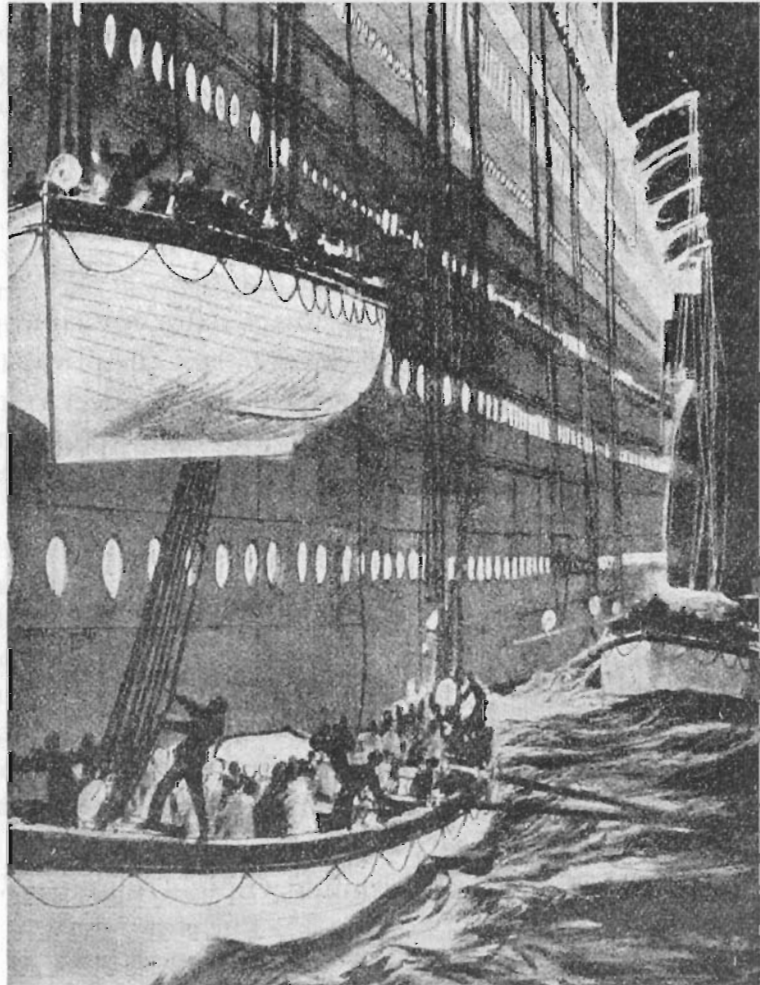
Twenty minutes before midnight, most passengers were asleep in their cabins. In the crow's nest up in the foremast, look-out *Frederick Fleet* suddenly spotted an iceberg right in the Titanic's path. He warned the bridge and efforts were made to avoid colliding, but it was too late.

The Titanic struck the iceberg on her starboard side.

Juho Stranden was among those Finns who had their cabins in the very bow of the ship. He was awoken by the rumbling impact that seemed to echo through the hull. He immediately went on deck and saw the ice on the forward well deck that had been knocked off the berg as it passed. Elin and Pekka Hakkarainen had their cabin towards the stern and they had just gone to bed when

the collision occurred. He jumped up and went to see what it was; saying he would be right back. Elin went back to sleep. When she woke up about an hour later, she realised that the floors were slanting. She never saw Pekka again.

All the Finnish passengers reacted differently to the impact. Some were alarmed while others did not think much of it. Some found out by themselves that the ship had struck an iceberg; others were informed by

Amanda Josefina Nieminen

Juho Verner Salonen

stewards or by fellow countrymen. In the words of *John Niskanen*, who warned his friend *Erik Jussila*: "nouse ylös kuolematas katsomaan" (= get up and see your death).

The passengers in third class were ordered by stewards to put on life jackets and assemble in the general room. Some were literally driven out of their cabins by the water rushing in. *Erik Jussila* had gone back to his cabin to get his coat when the water suddenly started rushing in.

While first and second class passengers were urged to the lifeboats on the top deck, the third class passengers were only urged to wait in their own parts of the ship. There was a virtual maze of corridors and stairs that separated them from the boats that were their only salvation. At first, locked doors and iron gates hindered them from accessing the second and first class areas, including the boat deck. Some stewards

escorted small groups of women and children from third class to the boat deck. Some found their own way through the winding corridors. Some remained under deck until the doors were unlocked, and by then it was often too late.

Amidst all this turmoil, some of the Finnish passengers were surprisingly calm, and those were generally the ones who survived. *August Abrahams-son*, *Johan Sundman* and *Eino Lindqvist* dressed warmly and "just went up to the boat deck". *Erik Jussila* came up to the boat deck and was denied access to three different boats. Then he literally jumped into lifeboat number 9 or 11 as it was descending. Eighteen year old *Anna Turja* got up to the first class areas. At first, she did not realise the seriousness of the situation, but stood for a while listening to the ship's orchestra before getting into one of the lifeboats. By that time, most of the boats had left. There were

twenty of them; only half the number needed.

One of the most horrific statistics of the Titanic disaster is the fact that so few third class passengers survived. A combination of locked gates, language problems, lifeboat shortage and open discrimination resulted in more first class men surviving than third class children. In view of this, it is baffling to note that none of the Finnish third class passengers who were saved ever testified to having had any difficulties reaching the boat deck. Perhaps this was due to the legendary Finnish *sisu*.

By 01.45 in the morning on April 15th, the scene was becoming more chaotic by the minute. *Maria Panula* had managed to reach the boat deck, but she had lost some of her five children in the crowds. Now she was roaming around the deck, hysterical. She had already lost one child to drowning back in Finland. *Jakob Johansson* managed to push *Anna Sjöblom* into the overcrowded lifeboat number 15 through a window on A-Deck. As the lifeboat descended, a man jumped into it from the deck above and landed feet first on *Anna's* head, nearly breaking her neck.

The last lifeboat was lowered at 02.05, and the Titanic began to sink more rapidly. Twenty Finns had managed to get away safely. At least 43 were among the 1500 still left on the Titanic. As to the remaining moments of their lives, one can only speculate. What were their thoughts as

they arrived on the boat deck, only to discover that all the boats were gone? Did Maria Panula ever find her missing children? Was *Wendla Heininen* trying to cling to the overturned collapsible lifeboat? Were *Karl* and *Jakob Viklund* among those clinging to the stern as it stood on end? Were *Amanda Nieminen* and *Juho Salonen* – an engaged couple – among the “mass of humanity” that survivor *Archibald Gracie* later described in his book? We will never know.

From the lifeboats, 700 people saw how the Titanic sank. As the stern lifted higher from the water, there was an increasing cacophony of noise as everything crashed forward.

The final moments are best described by Anna Sjöblom: “I watched the steamer every second of the last few minutes she was afloat. The bow went down out of sight. Then the steamer, without a sound, except for the shrieks of the people still on board, stood right up on end. It stood there for several moments, then slid straight down into the water.”

The Titanic left hundreds of people in the water, crying for help. The cries rose to a continuous, horrifying wail before the people started dying, one by one. Anna Turja heard it all from her lifeboat: “We heard it long afterwards, that wailing. But in the end it was almost like a hymn, and then it stopped.” It was a sound

that would haunt the survivors for the rest of their lives. After that, they had nothing to do but wait until the Cunard liner *Carpathia* arrived with daybreak. At 08.00 a.m., all the survivors were on board and she went on to New York.

The *Carpathia* arrived in New York on April 18th, and many of the Finns were taken to St. Vincent Hospital to recover from their ordeals. They had lost everything they had and were in a strange country. Almost all of them had lost loved ones in the disaster. About a week later, they continued to their intended destinations in America. *Mathilda Backström* lost her husband and both her brothers in the sinking. Therefore, she

saw no point in staying in America. She returned to Finland and gave birth to a girl in June; one of many orphans of the Titanic disaster. John Panula was in America waiting for his family to arrive upon finding out that the Titanic had gone down. Several days later he got the final word that his entire family had perished.

In Finland, the entire nation was in shock. Jakob Johansson's wife, Anna, did not find out about the disaster until several days afterwards

when she saw the headlines during a trip to the city. She had four children. In all, almost thirty Finnish children were orphaned by the Titanic disaster. Relief agencies sprang into action and the White Star Line gave some financial compensation to the bereaved families. Still, the lives of loved ones could not be compensated.

The most poignant and touching reminder of the Titanic disaster and its Finnish aspect can be found in the

Canadian coastal town Halifax. In Halifax' Fairview Cemetery, about 150 of the victims recovered from the sea are buried. Among the long rows of similar headstones, three can be found with the following inscriptions: Wendla Maria Heininen. Died April 15th, 1912. Jakob Alfred Johansson. Died April 15th, 1912. Jacob Alfred Wiklund. Died April 15th, 1912.

The remaining forty Finnish victims of the Titanic disaster found their graves in the cold Atlantic.

Name	Age	Place of Residence	Destination
Abrahamsson, August	20	Dalsbruk	Hoboken, New Jersey
†Alhomäki, Ilmari	20	Salo	Astoria, Oregon
Andersson, Erna	17	Kulla, Strömfors	New York
†Backström, Karl	32	Keitala, Strömfors	New York
Backström, Mathilda	33	Keitala, Strömfors	New York
†Berglund, Karl Ivar	22	Sund, Åland	New York
†Collander, Erik	27	Helsinki	-
†Gustafsson, Anders	37	Keitala, Strömfors	New York
†Gustafsson, Johan	28	Keitala, Strömfors	New York
†Gustafsson, Alfred	20	Kökar, Åland	Waukegan, Chicago
†Hakkarainen, Pekka	28	Helsinki	Monessen, Pennsylvania
Hakkarainen, Elin	24	Helsinki	Monessen, Pennsylvania
Heikkinen, Laina	26	Jyväskylä	New York
†Heininen, Wendla	23	Laitila, Turku	New York
†Hiltunen, Marta	18	Kontiolahti	New York
Hirvonen, Helga	22	Dalsbruk	Monessen, Pennsylvania
Hirvonen, Hildur	2	Dalsbruk	Monessen, Pennsylvania
Honkanen, Eliina	27	Saarijärvi	Indianapolis, Indiana
Hämäläinen, Anna	24	Kiihtelysvaara	Detroit, Michigan
Hämäläinen, Wiljo	0,8	Kiihtelysvaara	Detroit, Michigan
†Ilmakangas, Ida	27	Paavola, Oulu	New York
†Ilmakangas, Pieta	25	Paavola, Oulu	New York
†Johansson, Jakob	34	Munsala	Olympia, Washington?
†Jussila, Aina	21	Paavola, Oulu	New York
Jussila, Erik	32	Elimäki	Monessen, Pennsylvania

†Jussila, Katriina	20	Paavola, Oulu	New York
†Kallio, Nikolai	17	Kauhajoki	Sudbury, Ontario, Canada
†Lahtinen, Anna	26	Kemi	Minneapolis
†Lahtinen, William	30	Kemi	Minneapolis
†Laitinen, Kristina	37	Helsinki	New York
†Leinonen, Antti	32	Äggelby, Helsinki	New York
Lindqvist, Eino	20	Dalsbruk	Monessen, Pennsylvania
†Mäenpää, Matti	22	Kauhajoki	Sudbury, Ontario, Canada
†Mäkinen, Kalle	29	Ikaalinen	Glassport, Pennsylvania
†Nieminen, Manta	29	Karinainen	Aberdeen, Washington
Niskanen, Johan	39	Kivijärvi	Boston
†Panula, Ernesti	16	Ylihärmä	Coal Centre, Pennsylvania
†Panula, Jaakko	14	Ylihärmä	Coal Centre, Pennsylvania
†Panula, Juha	7	Ylihärmä	Coal Centre, Pennsylvania
†Panula, Maria	41	Ylihärmä	Coal Centre, Pennsylvania
†Panula, Urho	2	Ylihärmä	Coal Centre, Pennsylvania
†Panula, William	1	Ylihärmä	Coal Centre, Pennsylvania
†Pekoniemi, Edvard	21	Heinola	New York
†Peltomäki, Nikolai	25	Helsinki	New York
†Riihivuori, Sanni	22	Ylihärmä	Coal Centre, Pennsylvania
†Rintamäki, Matti	35	Kauhajoki	Sudbury, Ontario, Canada
†Rosblom, Helena	41	Raumo	Astoria, Oregon
†Rosblom, Salli	2	Raumo	Astoria, Oregon
†Rosblom, Viktor	18	Raumo	Astoria, Oregon
†Salonen, Johan	39	Karinainen	Aberdeen, Washington
Silvén, Lyyli	18	Torneå	Minneapolis
Sinkkonen, Anna	30	Parikkala	Washington, D.C.
†Sihvola, Antti	21	Strömfors	Mountain Home, Idaho
Sjöblom, Anna	18	Munsala	Olympia, Washington
†Strandberg, Ida	22	Turku	New York
Strandén, Juho	31	Kitee	Duluth, Minnesota
Sundman, Johan	44	Munsala	Cheyenne, Wyoming
†Tikkanen, Juho	32	Pihlajavesi	New York
Turja, Anna	18	Oulainen	Ashtabula, Ohio
Turkula, Hedvig	65	Jalasjärvi	Hibbing, Minnesota
†Wiklund, Jacob	18	Munsala	Montreal, Canada
†Wiklund, Karl	21	Munsala	Montreal, Canada
†Äijö-Nirva, Iisakki	41	Kauhajoki	Sudbury, Ontario, Kanada

Saved: 20

Lost: 43

Total: 63

Maahanmuuttajien kielipalvelut pohjoismaissa

Kaisa Kilpeläinen

Maahanmuuttajien kielipalveluista Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Suomessa on valmistunut Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittama vertaileva selvitys Tema Nord-sarjassa. Selvitys osoitti, että eri pohjoismaiden palvelujärjestelmien välillä on huomattavasti enemmän yhtäläisyyksiä kuin eroja.

Selvityksen osa-alueita oli Svat kielipalveluja koskeva politiikka, lainsäädäntö ja hallinto, niiden rahoitus ja käytännön järjestäminen, tulkkien ja kääntäjien koulutus, laadunvalvonta, palkkaus, ammatillinen järjestäytyminen, ammattietiikka ja työn luonne maahanmuuttajatyönä sekä palveluiden käyttö. Selvityksen tiedot perustuvat kirjalliseen lähdeaineistoon, maavierailujen yhte-

Oheisen selvityksen tekijä, arkkitehti Kaisa Kilpeläinen, on toiminut Siirtolaisuusinstituutissa projektitutkijana. Hän valmisteleekin lisensiaatintyötä Teknillisessä korkeakoulussa aiheesta kunnalliset palvelut kokoontumis- ja kohtaamispaikkoina maahanmuuttajan näkökulmasta.

ydessä tehtyihin henkilöhaastatteluihin sekä postikyselyyn, joka suunnattiin yhteensä 166 valtiolliseen, kunnalliseen tai yksityiseen tulkki- ja kääntäjävälitystoimistoon. Vastausprosentti oli tyydyttävä: Ruotsissa 31 (40 vastausta/132 lähetettyä kyselylomaketta), Norjassa 65 (11/17), Tanskassa 90 (9/10) ja Suomessa 100 (7/7).

Kielipalveluilla tarkoitetaan tässä yhteydessä tulkkaus- ja käännöspalveluita sekä kaksikielisen henkilökunnan käyttöä. Selvityksen tarkoituksena oli saada sellaista tietoa maahanmuuttajien kielipalveluista, jota kyseiset maat voivat käyttää palvelujensa kehittämiseen kansallisella tasolla. Taustalla on ollut myös ajatus mahdollisuudesta käyttää pohjoismaisia tulkkaus- ja käännösresursseja yhteisesti tarpeen vaatiessa. Eniten tehdystä selvityksestä hyötyy Suomi, joka tulee tälläkin saralla muihin pohjoismaihin nähden jälkijunassa. Suomella on näin mahdollisuus oppia muiden pohjoismaiden kokeiluista, ongelmista ja hyväksi koetuista käytännöistä.

Kielipalvelut osa kotouttamispolitiikkaa

Samalla kun pohjoismaat ovat viime vuosina kiristäneet maahanmuuttopolitiikkaansa, jo täällä oleva maahanmuuttajaväestö ja sen tehokas kotouttaminen on saanut enemmän huomiota. Sekä Ruotsi, Norja, Tanska että Suomi ovat arvioineet integraatiopolitiikkansa uudelleen vuosien 1995–1997 aikana. Integraatiopolitiikan yksi tärkeimmistä osa-alueista on kielipolitiikka, joka koostuu pääasiassa maahanmuuttajan uuden kielen ja oman äidinkielen opetuksesta sekä maahantulon alkuvaiheeseen liittyvistä tulkkaus- ja käännöspalveluista. Tulkkaus- ja käännöspalveluiden tarkoituksena on tehdä maahanmuuttajat toimintakykyisiksi uudessa yhteiskunnassa ja saattaa sen hyvinvointipalvelut heidänkin ulottuvilleen. Maahanmuuttajaväestön vanhentuessa kaksikielisen henkilökunnan käytöstä on tullut kielipolitiikan uusin osa-alue. Kaksikielistä henkilökuntaa tarvitaan erilaisissa hoitolaitok-

sisä kuten sairaaloissa ja vanhainkodeissa, joissa tulkkaus- ja kääntämisen tarve on niin suuri ja jatkuva, ettei erityisen tulkin tai kääntäjän käyttö ole mahdollista tai kannattavaa.

Lait velvoittavat...

Viranomaisten tulkin ja kääntäjän käytöstä säädetään kaikissa pohjoismaissa useassa eri laissa. Tärkein näistä on jokaisessa maassa hallintomenettelylaki tai sen selitys, joka velvoittaa viranomaisen käyttämään tulkkiä tai kääntäjää. Velvoitus voi olla myös yleisen opastus- ja neuvontavelvollisuuden muodossa. Päätöksen tulkin tai kääntäjän käytöstä tekee aina viranomainen. Jos viranomainen on lyönyt velvollisuutensa laimin tässä suhteessa, maahanmuuttaja voi ottaa yhteyttä joko paikalliseen maahanmuuttajatoimistoon, kyseisen viranomaisen valvontaviranomaiseen, kunnalliseen oikeusaputoimistoon, alueellisiin ja valtakunnallisiin maahanmuuttajaelimiin ja -järjestöihin tai Suomessa Ulkomailaisvaltuutettuun. Äärimmäinen vaihtoehto kaikissa em. valituksissa on ilmoitus oikeusasiamiehelle tai oikeusjutun nostaminen.

Ainoastaan Norjassa ja Suomessa on tulkkaus- ja käännöspalveluiden koordinoimista kansallisella tasolla, joskin jokaisessa maassa on valtakunnallisesti toimiva tulkki- ja/tai kääntäjävälitystoimisto. Näistä Ruotsin *Statens Invandrarverk*in yhteydessä toistaiseksi toi-

miva *Eqvator* on samalla pohjoismaiden suurin tulkki- ja kääntäjävälitystoimisto (liikevaihto 1996 n. 30 milj. SEK). Sekä Norjasta että Suomesta löytyy alueellisia tulkki- ja kääntäjävälitystoimistoja, kun taas Tanskassa ja Ruotsissa julkiset välitystoimistot ovat lähes kaikki kunnallisia. Tanskassa toimii poikkeuksellisesti myös kahden humanitäarisen avustusjärjestön, *Dansk Røde Korsin* ja *Dansk Flygtningehjælpin*, omia tulkki- ja kääntäjävälitystoimistoja. Kyseiset järjestöt vastaavat maassaan pakolaisten vastaanotosta ja yleensä myös kuntiin integroimisesta. Kaikista maista löytyy edellisten lisäksi yksityisiä välitystoimistoja. Pienimmillä kunnilla saattaa olla palveluksessaan yksittäisiä tulkkeja ja kääntäjiä, mitä ei kuitenkaan yleensä pidetä hyvänä ratkaisuna, sillä se ei tarjoa tulkeille ja kääntäjille heidän omaa työtään tukevaa ja kehittävää ammattiyhteisöä.

Välitystoimistojen lisäksi viranomaiset voivat käyttää myös itse kokoamiaan tulkki- ja kääntäjäluettelointeja. Sekä tulkki- ja kääntäjävälitystoimistoilla että tulkki- ja kääntäjäluettelointeilla on omat hyvät puolensa. Omat tulkki- ja kääntäjäluettelot ovat aina käsillä, niiden käytöstä ei tarvitse maksaa välitysmaksua ja ne lyhentävät tilausaikaa. Ratkaiseva tekijä luettelon ja välitystoimiston välillä on laadunvalvonta ja -kehittäminen, josta välitystoimistot huolehtivat paremmin. Ainoastaan välitystoimistot järjes-

tävät kunnollista testausta rekrytoinnin yhteydessä, työnohjausta ja jatkokoulutusta tulkeilleen ja kääntäjilleen, vaikka nekin voivat tietenkin laiminlyödä näitä tehtäviä.

...ja viranomainen maksaa

Suomessa tulkkaus- ja käännöspalvelujen järjestämisestä vastaa uusi työvoimaministeriön alaisuudessa toimiva *maahanmuutto-osasto* vastaa varsin naisten. Se on solminut tätä tarkoitusta varten ostopalvelusopimuksen yksityisen yrityksen *Kielikeskus Lingua Nordica Oy:n* kanssa sekä sopimuksen viiden kaupungin kanssa alueellisen tulkkikeskuksen ylläpidosta valtion avustusta vastaan. Viranomaiset ja tietyt yleishyödylliset järjestöt voivat saada korvauksen turvapaikanhakijoiden, pakolaisten ja suomensukuisten paluumuuttajien tulkki- ja kääntäjäkuluista pääasiassa sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyvissä asioissa, kun ne käyttävät näiden alueellisten tulkkikeskusten tai *Kielikeskus Lingua Nordica Oy:n* palveluja. Suomessa valtio on ottanut kyseisen tulkkaus- ja käännöspalvelujen rahoittamistehtävän toiminnan alussa "kasvattaakseen" viranomaisia käyttämään tulkkiä ja kääntäjää. Ongelmana on nyt se, kuinka saada esim. kunnan viranomaiset vastaamaan tulkkaus- ja käännöskuluista vähitellen itse.

Muissa pohjoismaissa pääsääntönä on, että kukin tulkkiä tai kääntäjää käyttävä viran-

omainen vastaa kuluista itse. Niissä kunnalliset välitystoimistot rahoittavat toimintansa yleensä valtiolta saamallaan pakolaisten integraatioavustuksilla ja pakolaismäärien yleisesti laskiessa yhä enenevämmässä määrin ulkopuolisilta, niin julkisilta kuin yksityisiltäkin käyttäjiltä saaduilla varoilla. Pienenevien turvapaikanhakijamäärien lisäksi 90-luvun lama ja kuntien tiukentunut talous on lisännyt eri välitystoimistojen välistä kilpailua asiakkaita ja kasvattanut PR-toiminnan merkitystä.

Kielipalveluista uusi ammatti: asioimistulkki

Uudet tulkaustilanteet — turvapaikanhakijoiden, pakolaisten ja siirtolaisten kohtaamiset hyvinvointivaltion eri viranomaisten kanssa — ovat synnyttäneet samalla uuden ammatin, josta Suomessa käytetään nimitystä ”asioimistulkki” erotuksena perinteisestä tulkin ammatista. Uusilla ammattiryhmillä on aina vaikeuksia legitimoida työnsä ja saada sille julkista tunnustusta ja arvostusta. Tämä on erityisen vaikeaa asioimistulkeille, koska he palvelevat työssään etnisiä vähemmistöjä, joilla tavallisesti on matala sosioekonominen asema yhteiskunnassa. Lisäksi he kuuluvat usein samoihin vähemmistöihin myös itse.

Asioimistulkaustilanteen erottaa muista tulkaustilanteista se, että toisena osapuolena on aina joko yksi tai useampi maahanmuuttaja tai puhe-/kuulovammainen. Tunnus-

omaista asioimistulkaustilanteelle on myös tulkin tilaavan viranomaisen valta-asema. Asioimistulkkien työ kattaa lähes koko elämän kirjon: heitä tarvitaan hoidossa, konsultoinnissa, keskusteluissa, terapiassa ja neuvonnassa sosiaali- ja terveydenhuollossa, turvapaikka-kuulustelujen ja rikosten yhteydessä poliisiasioissa, oikeudenkäynneissä, vanhempainiloissa ja läksyjenlukuavussa kouluissa ja lastentarhoissa sekä erilaisten asioiden yhteydessä turvapaikanhakijoiden vastaanottoyksiköissä, kunnallisessa maahanmuuttajahallinnossa, oikeusapu- ja työvoimatoimistoissa sekä vakuutuskaussoissa.

Kääntäjän ammatti on vanhempaa perua kuin tulkin, eikä siinä ole tapahtunut vastaavaa eriytymistä maahanmuuttajien vaikutuksesta. Kääntäjiä tarvitaan erilaisten asiakirjojen, tiedonantojen, esitteiden, todistusten yms. kääntämiseen em. yhteyksissä.

Koulutus ja auktorisointi kysynnän jäljessä

Erilainen ja eripituinen koulutus on osaltaan vahvistanut uuden ammatin olemassaoloa. Ns. perinteisiä tulkkeja niinkuin kääntäjiäkin koulutetaan vain akateemisella tasolla, ja heidän koulutuksensa kestää 3–6 vuotta. Koulutus voi oikeuttaa hakemaan valtion virallista auktorisointia suoraan ilman varsinaiseen auktorisointikokeeseen osallistumista kuten Ruotsissa ja Tanskassa. Asioimistulkkikoulutus kestää pi-

simmilläänkin vain vuoden, se voi koostua useista erillisistä valinnaisista osista ja sen voi suorittaa osapäiväisenä opiskeluna työn ohessa iltaisin ja viikonloppuisin. Tästä johtuen niillä opiskelijoilla, jotka opiskelevat perinteisiksi tulkeiksi ja kääntäjiksi, on yleensä paremmat mahdollisuudet saada opintolainaa ja ilmaista opintoavustusta. Asioimistulkkikoulutusta järjestävät yliopistot, korkeakoulut, yksityiset kouluttajat, tulkki- ja kääntäjäväli-tystoimistot sekä Suomessa yliopistojen täydennyskoulutuskeskukset, Ruotsissa kansankorkeakoulut ja opintopiirit ja Norjassa *Utlendingsdirektoratet*.

Virallinen valtion auktorisointijärjestelmä on yleisin tapa kontrolloida tulkki- ja kääntäjätoiminnan laatua. Kaikissa muissa pohjoismaissa paitsi Suomessa on auktorisointi sekä tulkeille että kääntäjille — tänä vuonna ensimmäisen kerran järjestettävä uusi asioimistulkkien ammattitutkinto ei ole sama kuin auktorisointi. Ruotsissa on tavallisten auktorisointien lisäksi erillinen auktorisointi talouden ja juridiikan tulkkaukseen. Auktorisointikokeita järjestetään jokaisessa maassa 1–2 kertaa eri paikkakunnilla.

Sekä koulutuksen että auktorisoinnin ongelma on se, etteivät ne pysy nopeasti vaihtuvan kysynnän perässä, sillä eri kieliryhmiin kuuluvien turvapaikanhakijoiden maahantuloa on vaikea ennakoida. Koulutettujen asioimistulkkien puutteen vuoksi asioimistulkin tehtäviä

tekee osa pelkällä ulkomaalais-taustalla, samalla kun osa koko tulkikunnasta tekee kääntäjien töitä varsinaisten kääntäjien puuttuessa. Toisaalta osa ns. perinteisistäkin tulkeista tekee asioimistulkin töitä konferenssi-, diplomaatti- ja liike-elämän tulkin töiden puutteessa. Ammatissa toimivien asioimistulkki- ja maahanmuuttaja-asioiden kanssa työskentelevien kääntäjien koulutustausta on siksi hyvin vaihteleva ulottuen pelkästä peruskoulu- ja lukiopohjasta yliopistotutkintoon saakka ja vain pieni osa heistä on auktorisoituja. Tämä pätee erityisesti ns. eksoottisempien pienten kielten kohdalla.

Tiedotustoimintaa ja käyttäjäneuvontaa tarvitaan lisää

Se, joka on tyytymätön auktorisoidun tulkin tai kääntäjän toimintaan Ruotsissa, Tanskassa tai Suomessa, voi ilmoittaa tästä valtion auktorisointiviranomaiselle, joka tutkii asian ja ryhtyy tarvittaviin rangaistustoimenpiteisiin kuten varoituksen antamiseen, sakkojen määräämiseen tai auktorisoinnin peruuttamiseen. Auktorisoiduttomien tulkki- tai kääntäjien ollessa kyseessä ei ole olemassa tällaista tiettyä valitustahoa. Taloudellisesti tiukemmat ajat ovat saaneet viranomaiset käyttämään yhä enemmän lapsia, sukullaisia ja ystäviä ammattitaitoisten tulkki- ja kääntäjien sijasta säästääkseen tulkkausmaksuissa. Tilaajat voivat menettellä epäeettisesti myös käyttä-

mällä tulkkeja informantteina. Tässä tarvittaisiin tehostettua tiedotustoimintaa ja käyttäjäneuvontaa. Koulutuksen pidentäminen, korkeampi palkka ja parempi työsuhteturva korottaisivat ammatin statusta ja tekisivät siitä houkuttelevamman.

Suomessa maahanmuutto-osasto on julkaissut ohjekirjeitä, esitteitä ja muuta kirjallista materiaalia koskien sekä julkisten tulkki- ja kääntäjävälitystoimistojen että yksittäisten tulkki- ja kääntäjien toimintaa. Monet ammattijärjestöt ovat lisäksi laatineet tulkeille erityisiä ammattisäädöksiä, jotka ovat sitovia niiden jäsenille erilaisten rangaistustoimenpiteiden uhalla. Jotkut ammattijärjestöt sisällyttävät jäsenmaksuunsa pakollisen vastuun ja oikeusturvavakuutuksen mahdollisten työsuhteasioista johtuvien oikeudenkäyntien sekä taloudellisesti ja oikeudellisesti vakavien työvirheidenvarat. Tulkin oikeudellinen asema erityisesti oikeudenkäynneissä kaipaaisikin selvittämistä.

Ammatillinen järjestäytyminen olisi tärkeää

Asioimistulkin ammatti on vielä niin nuori ja asioimistulkki- en lukumäärä useimmissa maissa niin pieni, että heidän omista ammattijärjestöistään on tullut väistämättä pieniä. Jotkut niistä ovat siksi liittyneet suurempiin ammattiliittoihin saadakseen suuremmat mahdollisuudet tulla kuulluik-

si esim. palkkaneuvotteluissa. Monilla tulkeilla ja kääntäjillä, jotka työskentelevät maahanmuuttaja-asioiden kanssa, ei ole muodollista koulutusta, mikä voi olla este ammattijärjestön toimintaan osallistumiselle. Jotkut pakolais- tai siirtolaistaustan omaavista voivat vieroksua ammattiyhdistysliikettä yleensä, koska he liittyvät sen kotimaassaan saamiensa kokemusten perusteella yksilövastaiseen painostustoimintaan. Jäsenyys ja toiminta ammatillisessa järjestössä olisi kuitenkin erityisen tärkeää tulkeille ja kääntäjille, jotka työskentelevät tavallisesti freelanceina ja jäävät ilman työyhteisön tukea. Suuri osa heistä, jotka työskentelevät maahanmuuttaja-asioiden kanssa kuntasektorilla, kuuluvat suuriin ammattiliittoihin, joissa heidän äänensä ei välttämättä pääse kuuluville.

Missään pohjoismaassa ei ole yhtenäisiä tulkki- tai kääntäjätaksoja. Matkakorvausten laskutapa voi olla vieläkin monimutkaisempaa kuin palkkojen. Jokaisessa maassa on kuitenkin jonkun ministeriön tai valtion viraston laatimat palkkasuosituksot erikseen ns. perinteisen koulutuksen ja lyhyemmän asioimistulkki- ja kääntäjien koulutuksen saaneille sekä matkakustannusten korvaussäännöt, jotka sitovat tiettyjä valtion laitoksia. Palkkasuosituksot ovat yhtenäistäneet palkkausta Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa valtion laitoksissa. Suomessa *Kilpailuvirasto* esitti *Suomen Käännöstoimistojen Liitto ry:n* aloitteesta vuonna 1995

että valtiovarainministeriö luopuisi suositusten antamisesta. Päätös ei kuitenkaan ole estänyt mm. *Ulkomaalaisvirastoa*, poliisia ja käräjäoikeuksia noudattamasta vielä VVM:n vanhoja vuoden 1994 palkkasuosituksia, mikä voi haitata tulkkien ja kääntäjien palkkakehitystä. Jokaisessa pohjoismaassa toivotaan melko yleisesti standardisoituja tulkki- ja kääntäjätaksoja, jotta palkkauksesta tulisi sama koko maassa, sillä kaikilla välitystoimistoilla ei ole varaa keskinäiseen palkkilpailuun parhaimmista tulkeista tai kääntäjistä.

Työ vaihtelevaa, mutta usein epävarmaa ja raskasta

Suurimmalla osalla asioimistulkkia on maahanmuuttajatausta. Kääntäjäkoulutus on sen sijaan akateemisenä tutkintona niin pitkä ja kallis, ettei maahanmuuttajilla ole useinkaan mahdollisuutta tai halua panostaa siihen elämäntilanteensa vuoksi. Maahanmuuttajatulkkien ja kääntäjien sanotaan tietävän, ymmärtävän ja tulkkauksen maahanmuuttaja-asiointa paremmin omien kokemustensa perusteella. Edellytyksenä on kuitenkin se, että tulkki tai kääntäjä on asunut maassa tarpeeksi kauan selvittääkseen omat sopeutumisoingelmansa ja oppiaksen kunnolla uuden maansa kielen.

Se kuinka tausta vaikuttaa työhön, on pitkälti kiinni tulkin tai kääntäjän ammattitaidosta. Suurin vaara on se, että tulkki menettää puolueettomuutensa, jos tulkkaustehtävä koskettaa

hänen omia kipeitä kokemuksiaan tai ongelmiaan liikaa. Tulkin oma keskeneräinen sopeutumisprosessi voi näkyä esim. vihamielisenä asenteena viranomaisia kohtaan. Tulkki voi tuolloin samaistua maahanmuuttaja-asiakkaaseen ja ruvetta toimimaan hänen puhemieshenään.

Tulkin ammattirooli ja siviilirooli voivat mennä sekaisin maahanmuuttajayhteisössä, vaikka hän yrittäisikin pitää niitä erillään ja pysyä puolueettomana. Kun vielä jotkut välitystoimistot väheksyvät maahanmuuttajatulkkia, he voivat tuntea olevansa usein jonkinlainen syntipukki sekä maahanmuuttaja-asiakkaille että viranomaisille. Jos toisaalta asioimistulkki kuuluu valtaväestöön, voi siitäkin syntyä erityisiä ongelmia. Tulkki voi esim. samaistua viranomaiseen ja peilata sen asenteita. Tulkin taustasta riippumatta tilaajien odotukset ja ennakoasenteet ovat monet ja keskenään ristiriitaiset.

Sekä asioimistulkin että kääntäjän työ voi olla yksinäistä. Tulkkauksilanteet ovat usein ongelmatilanteita, joista tulkit eivät voi puhua vaitiolovelvollisuutensa vuoksi. Asioimistulkit tarvitsisivat siksi asiantuntevaa työnohjausta. Puhelin- ja tulevaisuuden TV-tulkkaukset voivat vähentää tulkkauksen usein kuuluvaa tunneperäistä painolastia. Puhelintulkkauksista käytetään yleisesti erityisesti pienissä kunnissa olevien tilaajien kanssa, joilla on vaikeuksia saada tulkkia ja kääntäjiä lähialueellaan erityisesti ek-

soottisemmissa kielissä. TV-tulkkaukset on vielä kokeilun asteella lukuunottamatta yhtä ruotsalaista yksityistä tulkkivälitystoimistoa, joka on siihen erikoistunut. TV-tulkkauksista pidetään hyvänä lisäapuvälteenä tulevaisuudessa erityisesti akuuteissa ja lyhyissä tulkkaustehtävissä, mutta sen ei katsota voivan korvata tulkkauksia, joka tapahtuu paikan päällä tulkin tilaajan ja maahanmuuttaja-asiakkaan läsnäollessa. TV-tulkkauksen antaman kustannussäästön sanotaan olevan n. 50 prosenttia poisjäävien työmatkojen vuoksi. Tekniikan käyttö on riippuvainen asiakkaiden kysynnästä, koska se vaatii kalliin laitteiston sekä välitystoimistolta että tilaajalta. Tekninen valmius on parhain harvaanasutussa, pitkien maantieteellisten välimatkojen Suomessa ja Norjassa. On merkillepantavaa ettei mikään nykyisistä pohjoismaisista koulutuksista valmistu tulkkiopiskelijoita puhelin- tai TV-tulkkaukseen.

Se mikä rasittaa sekä asioimistulkkien että kääntäjien voimia, on työn epävarmuus, joka johtuu pääasiassa vaihtelevista turvapaikanhakijamääristä. Vain pieni osa tulkeista ja kääntäjistä, jotka työskentelevät maahanmuuttaja-asioiden kanssa, saa siitä koko elantonsa. Monet tulkit ja kääntäjät ahertavat siksi vielä yhden tai useamman sivutyön kanssa. Suurin osa selvityksen informanteista sanoo maahanmuuttajatulkkien käyttävän ammattia väliaikaisena, ns. läpimeno-työnä. Se että joukko tulkkia

ja kääntäjiä ei ole valinnut ammattia tietoisesti, voi tulla näkyviin heidän asenteissaan työhön ja siten myös sen laadussa. Tästä kärsivät eniten maahanmuuttajat.

Henkilökunnan suuri vaihtuvuus voi olla ongelma myös välitystoimistolle jatkuvan rekrytoinnin, testauksen ja työn ohjauksen sekä menetettyjen koulutusinvestointien vuoksi. Toisaalta jotkut välitystoimistot jopa tukevat tulkkejaan, kun he pyrkivät paremmin palkattuun työhön, ja pitävät sitä onnistuneena kotoutumisena, jos he haluavat edetä työelämässä. Tällöin tulkin työ toimii eräänlaisena ponnahduslautana uuden yhteiskunnan työelämään.

Tämän perusteella asioimistulkin ammattistatusta voidaan pitää vielä alhaisena.

Kielipalveluilla jatkossakin kysyntää

Tutkimuksen informanttien mukaan turvapaikanhakijamäärien pienenemisestä ja maahanmuuttajaväestön kieli- taidon parantumisesta huolimatta tulkkauksen ja käännöspalvelujen kysyntä on edelleen suurempi kuin niiden tarjonta. Syy tähän voi olla parempi palvelutarjonta ja tietoisuus palvelujen käytöstä ja niitä koskevasta viranomaisista velvoittavasta lainsäädännöstä. Tutkimuksen informantit uskovat

myös melko yleisesti, että erityisesti vanhuksilla, kotiaideilla, vähän koulutetuilla, luku- ja kirjoitustaidottomilla, paluumuuttajilla, opiskelijoilla sekä avioliiton kautta maahan tulleilla olisi tarvetta saada nykyistä enemmän tulkkauksen ja käännösapua. Viranomaiset yliarvioivat maahanmuuttajien kykyä ymmärtää ja ilmaista itseään tietyissä tilanteissa – jotkut maahanmuuttajat ehkä haluavat miellyttää viranomaisia kulttuurinsa mukaisesti. On myös vielä sellaisia maahanmuuttajia, jotka eivät tiedä oikeudesta saada tulkkauksen ja käännösapua. Palvelujen käytön uskotaan tulevaisuudessa näin vain kasvavan.

Apurahat

Apurahoja suomalaisen siirtolaisuustutkimuksen edistämiseen ja tukemiseen on haettavissa seuraavista rahastoista:

- Kaarle Hjalmar Lehtisen** rahasto, 20 000 markkaa, joko yhtenä tai useampana apurahana
- Niilo ja Helen M. Alhon** rahasto, 10 000 markkaa, joko yhtenä tai useampana apurahana

Lyhyessä, vapaamuotoisessa hakemuksessa on selostettava hanke, jonka toteuttamiseen apuraha aiotaan käyttää. Hakemukseen on liitettävä selvitys opinnoista, mahdollinen työ- tai matkasuunnitelma sekä selvitys vireillä olevista tai saaduista apurahoista.

Lisätietoja voi kysyä, puh. 02-2317 536

Hakemukset on lähetettävä **30.4.1998** mennessä osoitteeseen **Siirtolaisuusinstituutti, Piispankatu 3, 20500 Turku**

Rasistiskt våld och antirasistisk reaktion i dagens Finland

Timo Virtanen

Fenomenet våld riktat mot etniska minoriteter har blivit mer och mer aktuellt i hela Europa, där de nordliga delarna av Europa inte utgör något undantag. Finland, som tidigare var etniskt homogent, har under det senaste decenniet fått leva med en multi-etnisk realitet. På samma gång har medvetenheten om rasistiskt våld ökat märkbart bland medlemmar i majoritetsgrupper och hos myndigheter av olika slag. Varje diskussion om hur rasistiskt våld och förföljelse skall mötas måste bygga på en grundlig förståelse av problemets natur i lokala omgivningar. Vilken sorts rasism existerar i Finland och finns det skillnader mellan Finland och Sverige? Hur är unga människor inblandade, som offer eller gärningsmän? Och vilken effekt, om någon, har en antirasistisk reaktion i avseende på frågan om rasistiskt våld?

Ped.dr. Timo Virtanen forskar om rasism och främlingsfientlighet vid Åbo Akademi.

Våldet drabbar etniska grupper ojämnt

Rasism tar sig många olika uttryck i det sociala livet och har många ansikten: fysisk handling, sociala attityder eller politiska och institutionella former (t ex Wiewiorka, 1991; Back, 1996). Rasistiskt våld och förföljelse kan ta ett flertal former, från relativt få men allvarliga incidenter med mord och grov misshandel till mer ofta förekommande incidenter med rasistisk misshandel och hotfullt beteende (Virdee, 1995). Studier gjorda i Europa har funnit en avsevärd diversitet hos de olika etniska grupperna och deras erfarenheter av rasistiskt våld och förföljelse, så väl som hos utövare av rasistiska aktioner (Bjorgo, 1997; Human Rights Watch, 1995; Lodenius & Wikström, 1997; Rantakeisu et al., 1997).

Virtanens studie (1996) presenterade de första empiriska resultaten angående rasism mot invandrare i Finland. Enligt resultaten var risken att bli offer för våld inte lika stor bland alla invandrargrupper. De grupper

vilka oftast föll offer innefattade människor från Tredje Världen, så som flyktingar och asylsökande vilka nyligen hade anlänt till Finland. Som erfarits av afrikanska, latinamerikanska och arabiska tillfrågade, var våldsamma attacker kopplade till rasistisk motivation. Frågan om vem som blir föremål för rasism är emellertid vid; det kan vara utlänningar, medborgare, finska invånare som ser ut utländska eller till och med människor vilka inte är fysiskt närvarande. Bland de missgynnade kan finnas etniska minoriteter, studenter, turister och affärsmän (Baumgartl & Favell, 1995).

Ungdomars rasism ökar i Sverige

Enligt studier utgjorde det tidiga 90-talet en vändpunkt i unga människors attityd till invandrare, vilken blev mer hård och fientlig, och senare studier har påvisat förändringar också vad gäller rasistiskt laddat beteende. Till exempel, en opinionsundersökning om ungdomars attityder, gjord av MTV,

visade en hög nivå av rasism bland svenska ungdomar, där 47% av de tillfrågade medgav att de har utfört en rasistisk handling åtminstone en gång i månaden (European Race Audit, 1997). I en svensk studie gjord av Lange, Löow, Buchfeld och Hedlund (1997), hade nio procent av gymnasieleverna extrema rasistiska och xenofobiska attityder. Det finns slående skillnader i attityder till extrema grupper i Sverige och Finland. En finsk studie av ungdom visade att endast 11% accepterade skinnskallarnas handlingar och tre procent accepterade fullständigt eller delvis handlingar utförda av nynazister (Undervisningsministeriet, 1997).

Med avseende på våldshandlingar har flera samlingar av attacker identifierats i Norge och Danmark, men inget liknande den våg av våld som ägt rum i Sverige från 1990 och framåt (Bjorgo, 1997). I Sverige har en stadig tillväxt av rasistiska och xenofobiska incidenter iakttagits under 80-talet (Säkerhetspolisen, 1997). Medan attacker mot flyktingcentra har avtagit avsevärt efter 1993, verkar våldsamma konfrontationer mellan skinnskallar och militanta antirasister fortsätta i de största städerna i Sverige. De misstänkta gärningsmännen var oftast 15 till 19 år, antalet våldsincidenter från skinnskallars sida var 52% 1994 och 37% 1995, och rasistisk misshandel var den vanligaste orsaken för att beteckna brottet som rasistiskt eller xenofobiskt. Äldre gär-

ningsmän var typiskt ensamman, de hade oklara rasistiska motiv och deras brott var ofta brott med ett meddelande.

Å andra sidan har det under 90-talet inträffat en signifikant förändring mot en ökad offentlig medvetenhet angående rasistiskt våld med åtgärder för att förebygga och bekämpa sådana tendenser. Rädslan för att i evighet stämplas som ett centrum för rasism har fått en del lokalsamhällen att skapa omfattande kampanjer och projekt mot rasism. Det har också uppskattats att polis och domstolar har tagit problemet med rasistiskt våld på ett större allvar de senaste åren (Bjorgo, 1997). Trots detta kvarstår fortfarande problem med avseende på legala åtgärder för att förhindra de mest brutala yttringarna av våld.

Källor till motivation för rasistiskt våld

Under det tidiga 90-talet utgjorde ett antal faktorer gynnsamma förutsättningar för uppkomsten av rasistiskt våld (Virtanen, 1998). För det första, flyktingar och flyktingproblematik var föremål för en het offentlig debatt. Finland har till exempel varit mycket etniskt homogent med det lägsta andelen invånare med utländsk bakgrund av det totala antalet invånare i hela Västeuropa, med 1,4% 1995. Ökningen i immigration under 90-talet beror till största delen på invandrande flyktingar och etniska finnar från öst. Omkring 4 000 flyktingar från Somalia och

3 000 flyktingar från f d Jugoslavien representerar den största större andelen interkontinentala invandrare till Finland under 90-talet.

För det andra, det fanns en utspridd social frustration på grund av arbetslöshet i en del lokala samhällen runtom i Norden. Enligt Peterson (1995) är ökningen av xenofobiska attityder, så väl som ökningen av rasistiska handlingar, bland svenska medborgare starkt sammankopplat med vad som uppfattas som ett muslimskt hot. Bevisligen har en ensidig betoning på striktare gränskontroll gett budskapet till befolkningen att asylsökande och utlännningar mer är någonting annat utgör ett hot. Enligt Bjorgo (1997) ökar lokalpatriotiska traditioner i Norden sannolikheten för ett högt antal rasistiska attacker. I det förflutna var utomstående oftast personer från grannbyar eller folk från andra stammar. Löow (1990) fann att i Sverige hade lokala samhällen med det högsta antalet attacker mot asylsökande under 80-talet också de starkaste traditionerna av nationalsocialism och rasistisk organisation under 20- och 40-talet.

Motivationskällorna till att utföra rasistiska och xenofobiska våldsdåd sträcker sig från aktioner planerade och utförda av mer organiserade grupper, och aktioner utförda av ungdomsgrupper, till individuella handlingar (Oakley, 1996). Källorna skall inte betraktas isolerade från varandra, särskilt vad gäller unga män-

niskor. För det första, ungdomar kan sannolikt vara starkt påverkade av kulturen och angelägenheterna i lokalsamhället och kan vara de som utför handlingarna på samhällets vägnar. För det andra, i unga människors övergångsvärld som söker sin form kan individer med personlig motivation ha möjligheten att utöva olämplig påverkan. För det tredje, extrema högergrupper kan av samma orsak påverka i synnerhet unga människor.

Studier i rasistiskt våld vilka fokuserar sig på gärningsmännen och deras motiv ger en mycket annan typ av insikter än studier av offer och deras erfarenheter. Båda sätten att närma sig problemet är användbara och legitima och representerar kompletterande snarare än konkurrerande perspektiv. I några sammanhang är de dock inkompatibla, i synnerhet när det rör sig om hur man definierar och räknar rasistiska dåd för statistiska ändamål. Dessa val av fokus har också följer för en mer allmän analys av ämnet, och ännu mer betydelsefullt, hur samhället bemöter rasistiskt våld.

Rasistiska organisationers roll

Extrema, organiserade högergruppers roll i relation till ras- och xenofobiskt våld har fått en omfattande uppmärksamhet i Europa. Sådana grupper existerar, om inte i alla, så i de flesta europeiska länder (Bjorgo & Witte, 1993). Extrema högergruppers politik är typiskt mots-

tånd mot civil och social integration av grupper med invandrar- eller flyktingbakgrund på grunder av nationell och etnisk renhet. De förespråkar ofta ett upphörande av invandringen eller att repatriera människor med invandrarbakgrund. De inefattar grupper som öppet stöder eller inte fördömer nazismen och vilka förnekar Förintelsen. Sådana grupper och deras ledare propagerar oftast inte direkt för våld mot ras-, etniska eller nationella minoriteter. Grupperna kan ändå spela en betydande roll när det gäller ras- och xenofobiskt våld, genom att t ex påverka den allmänna opinionen och uppfattningen bland unga människor (Oakley, 1996). Å andra sidan, enligt antirasisters åsikter är de flesta våldsattackerna inte utförda av nynazister, utan de skyldiga är för det mesta missnöjda – och fulla – medelssvensson, som avreagerar sig på invandrare och flyktingar (Expo, 1996). På samma sätt är det enligt Witte (1997) för begränsat att uppfatta enbart sådana incidenter som rasistiska i vilka gärningsmännen öppet stöder en rasistisk ideologi.

I Finland kan man finna få bevis på organiserade och konsistenta nynazistiska rasideologier, som är mer typiska för andra nordiska länder (Bjorgo, 1997). I Finland har de extrema grupperna förblivit små, bestående av några tio eller hundra medlemmar. Grupperna har delats upp i tre typer: aktivister mot invandring, extrema patrioter och nynazister (Pekonen, Hynynen & Kalliala, 1997; Rislakki,

1995). Den yttersta högern har utvecklats och tagit nya former och ideal, samtidigt som de mött svårigheter i sin strävan efter större åhörarskaror. Den första generationen skinnskallar, till exempel, hyllade den mest kända av Finlands nynazister, Pekka Siitoin, medan senare kommentarer har betecknat Siitoin's roll som obetydlig (IS, 27.04.1996). Således verkar xenofobisk mentalitet och nationalism erbjuda en smal grund för högerpartier i Finland, oavsett de utomordentliga xenofobiska strömningarna i Västeuropa (t ex Baumgartl & Favell, 1995; Betz 1994).

Skinnskallars budskap sprids effektivt

Skinnhuvuden har beskrivits som den mest arroganta källan till rasistiskt våld i Europa och annorstädes (Anti-Defamation League, 1995). Under 90-talet finns det skinnskallar i nästan varje land från öst till väst där majoriteten av befolkningen är av europeiskt ursprung (Hockenos, 1993). De rådande rasistiska och chauvinistiska tendenserna formades till nazism, trots att inte alla skinnskallar räknar sig som nynazister. På några orter har skinnskallar blivit gatukämpar vilka har hatet som dygd och håller våld som hjältemod (Bjorgo, 1997; Puuronen, 1995). Propagandautbytet mellan skinnskallar sprids över hela världen, genom Internet eller post, uppmuntrar rashat och tillhör en rasistisk grupp. Förekomsten av skräck och rädsla i

videor och rocklyrik har blivit en primitiv tillflyktsort. Till de mest populära musikstilarna hör oi-, skin- och råpunk, Viking rock och white noise (Bjurström, 1997).

Slagsmålet är nödvändigt för skinnskallarna för att släppa ut aggression, som de själva kan förklara sitt beteende (Bjorgo, 1997; Siltala, 1995). Från ett psykoanalytiskt perspektiv kan skinnhuvudenas våld betraktas som ett uttryck för trauman och konflikter under barndomen. Således hotar brist på framgång att utlösa den hjälplöshet individen känt under barndomen och självrespekten återupprättas genom att tillhöra en skräckinjagande grupp. Å andra sidan är gruppen inte ett övergångsstadium för att återfå oberoendet, utan en struktur som förhindrar det. Personlig underlägsenhet kan lätt tolkas som politiskt våld och personliga relationer kan distanseras till att bli en kamp mellan olika raser, nationer eller andra abstraktioner. Därför är en gränsmiljö nödvändig för att dela upp världen genom en kontinuerlig krigföring.

Antirasistiska rörelsen

Studier har påvisat att rasistiska miljöer och manifestationer i de nordiska länderna kan vara lokalt och internationellt sammanflätade (Bjorgo, 1997). På samma sätt har antirasistiska aktioner blivit mer transnationella. Antirasistiska rörelser samt aktioner organiserade med avseende på etniska frågor

"Mot rasism – för tolerans" demonstration ordnades av universitetsstudierande 9.12.1996 i Åbo. (Foto: Arto Tuominen)

har ökat sin kraft och synlighet i de flesta europeiska länder (Baumgartl & Favell, 1995). Inom den analytiska ramen som Peterson (1995) lagt fram, kan den antirasistiska rörelsen definieras som ett sammansatt system av sociala aktioner och seder mot rasism med ett antirasistiskt samhälle som vision; utförda av löst och tunt organiserade individer, grupper och föreningar; vilka samverkar och skapar en mångfald av antirasistiska perspektiv för sin utopiska vision. De kollektiva antirasistiska handlingarna äger rum inom handlingsområdet, dvs aktionerna är riktade som en protest mot vad som uppfattas av antirasister som rasistiska vanor.

Motaktioner för att stävja de vanligast förekommande formerna av rasism kan bestå av en blandning av aktioner utför-

da av olika grupper, organisationer och myndigheter. Hittills har antirasistiska aktioner i Finland inte uppnått samma spridning som i Sverige med avseende på antalet deltagare eller motaktioner. Kristallnatten den nionde december har varit den mest synliga dagen för antirasister, med ljusståg över hela landet. Å andra sidan har extremhögern i Finland inte kunnat ordna massdemonstrationer, de största har bestått av några hundra deltagare.

Antirasisterna har vanligtvis varit framgångsrika i sina mobiliseringsförsök (Kapinatyölläinen 1:15, 1996). I Kuopio, när IKL organiserade en demonstration, lyckades lokala antifascister organisera en motaktion. En våldsam konfrontation undveks, kanske för att fascisterna hade kontaktat po-

Ungefär 300 skinnskallar deltog i en White Power -konsert 19.8.1995 i Åbo. (Foto: Arto Tuominen)

lisen på förhand med rädsla för att attackeras under sin marsch. I Helsingfors ordnades en rockkonsert av nynazister i december 1995. Antirasister lyckades ta reda på var konserten skulle hållas och omkring 80 antirasister deltog i en motaktion. Några av rasisterna anföll antirasisterna, men retirerade på motstånd.

Enligt Tarrow (1994) har de flesta formerna av kollektiva aktioner fokuserats på våld, eftersom det är den enklaste formen av kollektiv handling för lokala grupper. Våld har som politiskt vapen ett antal begränsningar. Det ger myndigheterna befogenhet för att slå tillbaka (Eisinger, 1973) och stöter bort sympatisö-

rer vilka inte tolererar våld. Våld har utöver detta en polariserande effekt på allianser, det legitimerar myndigheternas repression och binder samman militanta (Tarrow, 1994). Denna utveckling har bevisligen karakteriserat skinnhuvudena och antirasistiska rörelser i Finland. Medan skinnhuvudena har erfårit bakslag med avseende på sina aktioner, har antirasistiska aktioner för det mesta fokuserat på tolerans. Hittills har öppna sammandrabbningar mellan rörelserna varit sällsynta, men det är tydligt att skinnskallarna ofta har tvingats begränsa sina rörelser i vissa delar av Helsingfors på grund av motstånd från antirasister och unga invandrare.

Internationell forskning behövs

Det finns ett behov av internationella och nationella undersökningar byggda på jämförelser av olika aktiviteter, vilka tar hänsyn till rasattityder bland ungdomar. Gundelach (1995) har presenterat några teoretiska argument för minskningen i godkännande av vissa sociala rörelser och former av politiska handlingar. Minskningen av politisk aktivitet i sociala rörelser kan helt enkelt bero på att nuvarande (äldre) deltagare uteslutit unga från rörelserna genom informella procedurer, vilka, å andra sidan, kan ses i uppkomsten av nya sociala rörelser. Inom ramen för den allmänna konfliktteorin kan ungdomsrörelser definieras som strukturellt baserade, dvs unga människor som en kategori organiserar sig för att reagera mot äldre åldersgrupper. Såsom en enhet för forskning är nya sociala rörelser svåra att exakt definiera, då de ofta är sköra och nätverksbaserade organisationer utan fasta gränser. (Gundelach, 1995). En metodologisk lösning på problemet med oklara gränser kan vara att fråga de intervjuade om deras känsla av tillhörighet eller identifiering med en rörelse, kallat psykologiskt medlemskap, snarare än deras formella relationer.

Källor

- Anti-Defamation League** (1995). *The Skinhead International: A Worldwide Survey of Neo-Nazi Skinheads*. New York: Anti-Defamation League.
- Back, L.** (1996) *New Ethnicities and Urban Culture. Racism and Multiculture in Young Lives. Race and Representation 2*. London: Biddles Ltd, Guilford and King's Lynn.
- Baumgartl, B. & Favell, A.** (eds.) (1995). *New Xenophobia in Europe*. London, The Hague, Boston: Kluwer Law International.
- Bjorgo, T. & Witte, R.** (eds.) (1993). *Racist Violence in Europe*. London: The MacMillan Press Ltd.
- Björöm, T.** (1997). *Racist and Right-Wing Violence in Scandinavia. Patterns, Perpetrators, and Responses*. Doctoral dissertation. University of Leiden.
- Bjurström, E.** (1997). *The Struggle for Ethnicity – Swedish Youth Styles and the Construction of Ethnic Identities*. Young, 5, 3: 44–58.
- Eisinger, P.** (1973). *The Conditions of Protest Behavior in American Cities*. *American Political Science Review*, 67: 11–28.
- European Race Audit** (1997). *Bulletin No 24*. Institute of Race Relations: London.
- Expo** (1997). *Sverigedemokraterna – Bakom den demokratiska fasaden*. Demokratisk tidskrift. 3. Hill stiftelsen: Stockholm.
- Gundelach, P.** (1995). *The Decline in Protest Activity among the Young*. Young, 3, 4: 36–53.
- Hockenos, P.** (1993). *Free to Hate. The Rise of the Right in Post-Communist Eastern Europe*. Routledge: New York, London.
- Human Rights Watch/Helsinki** (1995). *Germany for Germans. Xenophobia and Racist Violence in Germany*. Human Rights Watch: New York, Washington, Los Angeles, London, Brussels.
- Jaakkola, M.** (1995). *Suomalaisten kiristävät ulkomaalaisasenteet (Polarization of Finns' attitudes to refugees and other immigrants)*. *Studies in Labour Policy no. 101*. Ministry of Labour, Helsinki.
- Kapinatyöläinen** (1995). *Fasistien takaiskuja*. *Journal of Anarchists in Finland*. Helsinki.
- Lange, A., Lööv, H. Bruchfeld, S. & Hedlund, E.** (1997). *Utsatthet för etniskt och politiskt relaterad hot, spridning av rasistisk och antirasistisk propaganda samt attityder till demokrati mm bland skolelever*. CEIFO, BRÅ: Stockholm.
- Lodenius, A.-L. & Wikström, P.** (1997). *Nazist, rasist, eller bara patriot? En bok om den rasistiska ungdomskulturen och främlingsfientligt orienterad brottslighet*. Rikspolisstyrelsen. Sverige.
- Longman Dictionary of Contemporary English** (1995). Longman Dictionaries. Clays Ltd: Bungay, Suffolk.
- Lööw, H.** (1990). *Hakkorset och Wasakärven. En studie av nationalsocialismen i Sverige 1924–1950*. Institute of History. University in Göteborg.
- Martikainen, T. & Pekonen, K.** (1996). *Nuoret ja urbaani politiikka (Youth and Urban Politics)*. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia, 11.
- Undervisningsministeriet** (1997). *Nuorisobarometri 2. Nuorisosaian neuvottelukunta*. Helsinki.
- Oakley, R.** (1996). *Tackling Racist and Xenophobic Violence in Europe. Review and Practical Guidance*. Council of Europe Publishing.
- Pekonen, K., Hynynen, P. & Kalliala, M.** (1997). *The New Radical Right Taking Shape in Finland*. Unpublished manuscript.
- Peterson, A.** (1995). *Walls and Bridges: Youth and the Drama of Immigration in Sweden*. Young 3:4: 54–70.
- Puuronen, V.** (1995). *Joensuun skinit – yhteisön tuote (The skins in Joensuu – a product of local community)*. Helsingin Sanomat 17.10.1995. A2.
- Rantakeisu, U., Almgren, S. & Starrin, B.** (1996). *Rasistiska trakasserier. En studie med utgångspunkt från händelser i Vålberg*. Centrum för folkhälsoforskning. Forskningsrapport Nr 1.
- Rislakki, J.** (1995). *Äärimmäisenä oikealla (At the extreme right)*. Helsingin Sanomat 11.6.1995. D 6–7.
- Siltala, J.** (1995). *Väkivalta toimintakäynnä takeena (Violence as a guarantee of action)*. *Nuorisotutkimus* 13, 1: 23–34.
- Spector, M. & Kitsuse, J.I.** (1977). *Constructing Social Problems*. Menlo Park, California: Cummings Publishing Press.
- Säkerhetspolisen** (1997). *Brottslighet Kopplad till Rikets Inre Säkerhet under 1994 och 1995*. Rikspolisstyrelsen. Sverige.
- Tarrow, S.** (1994). *Power in Movement. Social Movements, Collective Action and Politics*. Cambridge: University Press.
- Westerlund, P.-Å.** (1996). *Vänd dom Aldrig Ryggen. Lärdomar av den Antirasistiska Kampen*. Rättviseböcker: Farsta
- Wieviorka, M.** (1991). *L'Espace du Racisme*. Paris: Le Seuil.
- Willems, H. et al.** (1993). *Fremdenfeindliche Gewalt: Eisstellung, Täter, Konflikteskalation*. Opladen: Leske and Budrich.
- Witte, R.** (1996). *Racist Violence and the State*. Edinburgh Gate: Addison Wesley Longman Limited.
- Virdee, S.** (1995). *Racial Violence and Harassment*. London. Policy Studies Institute.
- Virtanen, T.** (1996). *They Say: It's a Foreigner Who Made Trouble*. Siirtolaisuus-Migration, 2: 10–17.
- Virtanen, T.** (red.) (1998). *Youth and Racist Violence in the Nordic Countries*. Unipaps. Turun yliopisto.

My name is wood

Ilpo Lagerstedt

Amerikkalaisten kuuluisuuksien taustoista tiedetään yleensä vähän, vähiten tunnetaan alkuperämaa, varsinkin jos se on Suomi. Pohjois-Pohjanmaalta Iin ja ja Pudasjärven perukoilta lähti ihmisiä, joiden jälkeläisistä ainakin yksi on ollut voimakkaasti esillä Yhdysvalloissa: loistava ja arvostettu sarjakuvapiirtäjä Wallace "Wally" Wood.

Jaakko ja Kaisa, esiraivaajat

Woodin isoisä, Jaakko Lalli, oli syntynyt Iin pitäjän Oijärvellä 1867. Isoäiti, Kaisa Siliämaa, oli kotoisin Pudasjärveltä ja syntynyt 1868. Molemmat lähtivät siirtolaisiksi "uuteen maailmaan" Yhdysvaltoihin toisistaan tietämättä. Varsin pian heidän tiensä siellä kuitenkin koh-

Ilpo Lagerstedt, FK, on yhdistänyt sarjakuvaharrastuksen ja historian tutkimuksen siirtolaistutkimuksen etsiessään erityisesti Yhdysvalloissa menestyneitä suomalaisia. Hän on kirjoittanut mm. amerikkalaisen sarjakuvan historiasta kertovan kirjan Supersankarit (Kirjastopalvelu 1991).

tasivat, ja 1889 Jaakko Lalli ja Kaisa Siliämaa menivät naimisiin Minnesotan Wadena Countissa. Muutamaa vuotta myöhemmin Jaakko ja Kaisa asettuivat asumaan Blueberryn alueelle, jossa he sitten viettivät lopun elämäänsä. He eivät koskaan enää palanneet Suomeen. Blueberryn alueella ei ollut tuolloin maanteitä. Uudisasukkaat kuljivat niitä polkuja, joita intiaanit ja peurat olivat jättäneet jälkeensä. Rautatie oli kaukana.

Jaakko ja Kaisa Lalli olivat sisukkaita suomalaisia. He kestivät kaikki ne vaikeudet, jotka lähes koskemattomaan erämaahan asettuneita uudisasukkaita kohtasivat. Jaakko ja Kaisa ymmärsivät myös koulutuksen merkityksen. He taistelivat paikkakuntansa koulun puolesta ja he perustivat Menahgan suomalaisyhdyskunnan ensimmäisen raittiusseuran.

Jaakko Lalli kuoli vuonna 1953 ja Kaisa Lalli vuonna 1957. Heillä oli kymmenen lasta, joista yhdeksän oli tuolloin elossa. Lapset olivat Hilda 1890–1971, Emma 1891–1920, Lydia 1892–1961, Alma 1895–1972, Kate 1896–1978, Hilma

1900–1992, Wallace 1902–1981, Axel 1904–1982, August 1907–1982 ja Hanna 1910–1990. (Mainittakoon tässä yhteydessä, että *Minnesotan suomalaisten juhla-albumi* vuodelta 1946 mainitsee Jaakko Lallin syntymäajaksi väärin vuoden 1865; pitää siis olla 1867.)

Jaakon ja Kaisan lapsista neljäs oli Alma. Hän oli ainut tästä kymmenlapsisesta perheestä, joka sai käydä amerikkalaisen oppikoulun. Almasta tuli myöhemmin opettaja Minnesotan suomalaisalueelle. Hän oli innokas lukija ja yhtä innokas kirjeiden kirjoittaja. Alma harrasti myös musiikkia. Hän soitti veljensä Wallacen kanssa tämän orkesterissa. Matkustessaan kerran Pohjois-Dakotan osavaltiossa Alma kohtasi Max Wood -nimisen metsurin, joka oli skottilais-irlantilais-englantilais-saksalaista sukua. Max kosi ja Alma sanoi kyllä. Avioliitto ei kestänyt kauaa, mutta he saivat kaksi poikaa nimiltään Glenn ja Wallace. Kun isä oli varsin etäinen lapsille, niin pojat kasvoivat äitinsä myötä amerikansuomalaisiksi. Alma Wood kuoli 1972. Oululainen

Helmi Hulkkonen kirjoitti Amerikan Uutisissa hänen muistonsanoikseen: ”Jälleen on yksi paikka maailmassa tyhjä, mutta työteliään, virkeän ja elämänhaluisen ihmisen muisto säilyy mielessämme.”

Glenn Wood, insinööri

Vuonna 1925 syntynyt Glenn liittyi opintojen jälkeen laivastoon. Hän palveli luutnanttina ja insinööriupseerina vuoteen 1953, jolloin erosi laivastosta. Glenn jatkoi opintojaan maailmankuulussa Massachusetts Institute of Technology -yliopistossa ja valmistui maisteriksi. Pratt & Whitney -lentokonetehdas otti Glennin palvelukseensa. Hän suunnitteli suihkukoneiden moottoreita, oli mukana atomikäyttöisten moottorien suunnittelutyössä ja muussa puolustusteollisuuden tutkimustyössä, joka liittyi tuolloin käynnissä olevaan kylmään sotaan.

Glenn Wood jäi eläkkeelle 1987. Hän elää nyt Connecticutissa itävaltalais-amerikkalaisen vaimonsa Eleanorin ja kolmen poikansa kanssa. Molemmat ovat olleet mukana paikallispolitiikassa demokraatteina. He seuraavat ajankohtaisia tapahtumia ja äänestävät joka vaaleissa.

Glenn Wood on käynyt Suomessa ensimmäisen kerran 1991, mm. katsomassa äitinsä kotipaikkaa Pudasjärvellä. Tämän vuoden juhannuksena hän vieraili vaimonsa kanssa toistamiseen Suomessa tavaten sukulaisia ja ystäviä. Glenn Wood

on hyvä esimerkki amerikkalais-suomalaisista, jotka ovat olleet mukana rakentamassa nykyaikaista amerikkalaista yhteiskuntaa. Hän on myös hyvin tietoinen suomalaisista juuristaan. Hän muistaa lämmöllä isovanhempiaan, joita hän yhä kutsuu nimillä Grandpa ja Grandma Lalli.

Sarjakuvien kasvatti

Wallace eli Wally syntyi 1927. Hän oli hyvin kiinnostunut tai-

teesta. Hän luki myös runsaasti sarjakuvia. Prinssi Rohkea ja Flash Gordon olivat hänen suosikkejaan. Eniten hän piti Will Eisnerin Spirit-sarjakuvasta. Myös Wally kävi koulunsa, oli jonkin aikaa kauppalaivastossa ja ehti osallistua toisen maailmansodan loppuselvittelyihin.

Sodan jälkeen hän meni Minnesota School of Art -oppilaitokseen, oli siellä jonkin aikaa ja lähti sitten New Yorkiin, missä kirjoittautui Tarzan-sarjakuvan piirtäjän Brune Hogartin taidekouluun. Vuoden 1949

Grandma and Grandpa Lalli.

tienoilla Wally aloitti New Yorkissa uransa free lancer -taiteilijana. Pian Wally työskenteli studiossa yhdessä muiden nuorten taiteilijoiden kanssa. Yksi hänen taiteilijakaveriaan oli Joe Orlando, josta tuli myöhemmin Teräsmiestä julkaisevan DC-yhtiön johtaja. Toinen tuon ajan työtoveri oli nykyinen tunnettu tieteiskirjailija Harry Harrison. Vaatimatoman alun jälkeen Wallyn sarjakuvat alkoivat käydä kaupaksi. Hän teki yhteistyötä mm. lapsuutensa ihanteen Will Eisnerin kanssa luoden joitakin Spirit-sarjakuvia.

Voi vaikuttaa erikoiselta, että Wally valitsi elämänurakseen sarjakuvan, jota on pidetty erittäin amerikkalaisena taidemuotona. On kuitenkin huo-

mattava, että amerikkalaisen sarjakuvan uranuurtajat ovat kuuluneet Yhdysvaltain vähemmistökansallisuuksiin.

I am a Science Fiction artist

Wallysta tuli pian EC-yhtiön taiteilija. EC julkaisi 1940- ja 1950 -luvuilla aikuisille tarkoitettua sarjakuvaa, jossa oli yhteiskunnallisesti kantaa ottavia tarinoita ja korkeatasoinen kuvitus. Sarjoissa käsiteltiin mm. rotusyrjintää ja tuomittiin rasismi. Yhtiön piirtäjät ja käsikirjoittajat kuuluivat Yhdysvaltain rodullisiin vähemmistöihin, joten he tiesivät, mistä kirjoittivat ja piirsivät. EC julkaisi myös korkeatasoisia tieteissarjakuvia, joihin Wally myös erikoistui. Hän sai ihaili-

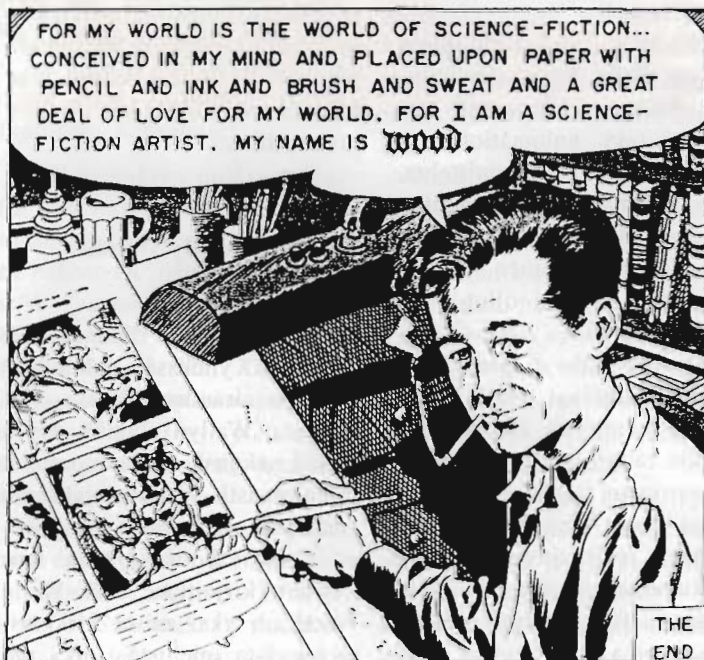
joiltaan pian arvonimen "Tieteissarjakuvan mestari".

EC aloitti 1953 myös legendaarisen ja maailmankuulun Mad-pilalehden julkaisun, ja Wallysta tuli myös tämän lehden taitelija. Mad-lehden kolmannessa numerossa oli Teräsmies-sarjakuvan parodia, jonka oli tehnyt Wally "ylimmäisellä taidollaan", kuten historioitsija C. C. Harvey kirjoitti myöhemmin. Parodia oli niin hyvä, että Teräsmiehen kustantaja melkein haastoi Mad-lehden oikeuteen.

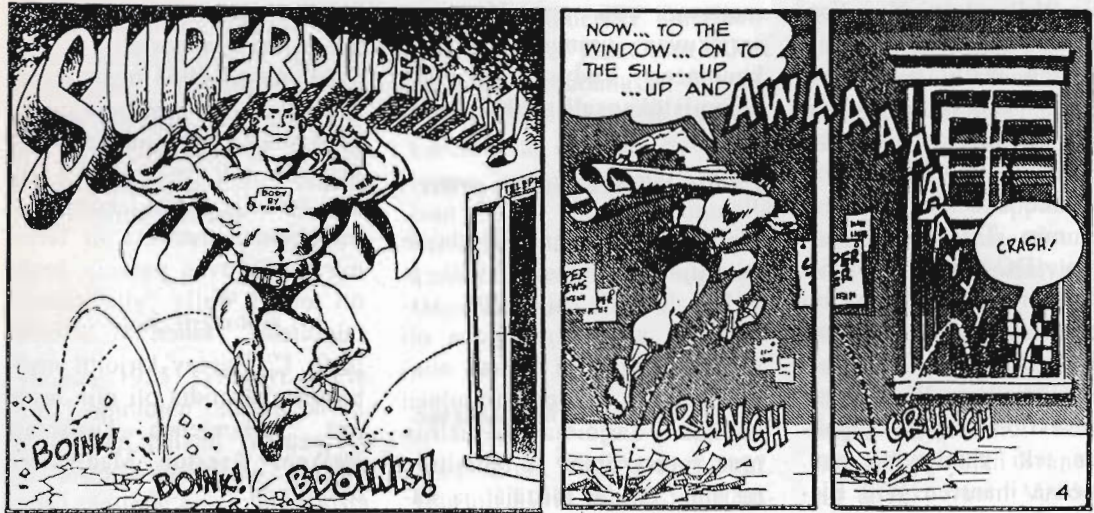
Amerikkalaista sarjakuvaa oli syytetty nuorison turmelemisesta. Etenkin EC-sarjakuva oli ahdasmielisten piirien mielestä suuri syntipukki mm. nuorisorikollisuuteen ja paljoon muuhun pahaan. Amerikkalai-

Maailmalle. – Wally Wood portofolio.

Wally Woodin omakuva. Copyright William E. Gaines.

Wally Woodin loistava Teräsmies-parodia Mad-lehdestä. Copyright EC Comics.

nen sarjakuva joutuikin itsesensuurin kynsiin 1954 ja EC-sarjakuvien julkaisu loppui. Wally totesikin katkeran ironisesti myöhemmin, että nyt on sitten nuorisorikollisuus loppu Yhdysvalloista!

1950-luku ja 1960-luvun alku oli Wally Woodin huippuaikaa. Hän piirsi runsaasti sarjakuvia, teki animaatioita ja muuta graafista suunnittelua. Wally sai myös sarjakuva-alan tunnustuspalkintoja. Wally oli myös hyvin tietoinen omista kyvyistään. Hän ei ollut kiinnostunut ottamaan vastaan kritiikkiä eikä pitänyt toimittajista, jotka halusivat tehdä hänen töihinsä muutoksia. Hän oli tinkimätön taiteilijaluonne. Taiteilija on oman työnsä paras toimittaja, sanoi Wally. Tämä johdatti hänet ristiriitoihin suurten sarjakuvakustantajien kanssa ja hän päättikin ryhtyä julkaisemaan omaa sarjakuvaa. Hänestä tuli amerikkalaisen omakustannesarjakuvan uranuurtaja

ja Witzend-lehdellä. Wally Wood oli aikansa kapinallinen. Suomessa Wally kävi vuonna 1960. Hänen ensimmäinen vaimonsa Tatjana muistaa yhä lämmöllä tätä Suomen-vierailua. Olsi mukava tietää, vaikuttiko suomalaisuus mitenkään Wallyn sarjakuviin – etenkin tämän matkan jälkeen, jolloin hän oli tuottavimmillaan.

Loistavan Wally Woodin tragedia

Kova työtahti ja huonot elämäntavat yhdessä pahenevan munuaissairauden kanssa vaikeuttivat Wallyn elämää. Myös hänen näkönsä oli huonontunut ratkaisevasti. Wally ei jaksanut enää elää. Kirjassaan *The Great Comic Book Artists* Ron Coultart kirjoittaa, että Wally Wood oli yksi niistä kirkkaista nuorista miehistä, jotka palloivat liian aikaisin loppuun. Hän oli vaikuttava taiteilija,

joka tuhosi itsensä. Coultart vertaa Wally Woodia jazz-legenda Charlie Parkeriin. Historiankirjoittaja Maria Reidelbach kirjoitti, että Wally loi oman vahvan koomisen ja realistisen tyylinsä, jossa elegantti selvä linja kertoo yksityiskohtaisesti tarinan. Kustantaja William M. Gainesin mielestä Wally oli kaikkien aikojen suurin science fiction -taiteilija.

Mutta Wallyn suomalaisia sukujuuria ei juuri tunneta. On pitkä matka isovanhempien Iistä ja Pudasjärveltä maailmanmaineeseen. Se matka onnistui tyttärenpoika Wally Woodille. On sääli, ettei hän jaksanut taivaltaa loppuun asti. Mutta 1981 kuolleen Wallyn työ ja maine elävät yhä, sillä hänen sarjakuvistaan otetaan jatkuvasti uusintapainoksia, ja keräilijät taistelevat hänen alkuperäispiirroksistaan. Parhailaan kirjoitetaan Yhdysvalloissa myös Wallyn elämäkertaa.

Vastine Liebkindille

Karmela Liebkind arvosteli **Siirtolaisuus-Migration** -lehdessä 4/1997 tutkimustani **Maahanmuuttoasenteet ja elämänhallinta**. Tutkimukseni kohteena olivat suomalaisten ulkomaalaisasenteet vuonna 1995. Aihe oli työtä aloitettaessa ajankohtainen, keskusteluissa vilisivät yhä useammin termit ”itä-mafia” ja ”elintaso-pakolainen”. Koska muuta valtakunnallista hanketta ei ollut suunnitteilla, katsoin tutkimukselle olevan sosiaalisen tilauksen. Olin kiinnostunut myös alan teoreettisesta kehittelystä — uuden etsintä kait kuuluu tutkijan perusvietteihin. Tutkimusta tehdessäni kiinnostuin yhä enemmän ns. elämänhallinnan käsitteestä.

Liebkindin arvostelu oli perusteellinen ja puuttui raportoinnin kannalta myös tärkeisiin kohtiin. Kritiikissään Liebkind ei aina ole kovinkaan omaperäinen ja tasapuolinen, sillä usein hän otti keskustelun kohteeksi asian, jota olin itse pohtinut tekstissäni. Jotta lukijalle ei jäisi liian yksipuolista kuvaa tutkimuksestani, vastaan arvostelijan keskeisiin argumentteihin — pikkuheitot jätän mielelläni Liebkindin erityisosaamiseksi. *Liebkindin teksti on kursivilla.*

1. Liebkind olisi kaivannut alkuun tilastotietoa maamme muuttoliiketilanteesta. ”*Suo-*

nessa on edelleen sekä suhteellisesti (alle 2%) että absoluuttisesti (n. 77 000) vähemmän maahanmuuttajia kuin muissa Euroopan maissa, jopa Islannissa. Tämän sanomatta jättäminen antaa lukijalle saman kuvan kuin joukkotiedotusvälineet: me olemme ’hukumassa’ maahanmuuttajiin”.

Jotain oletan sentään kolleegojenikin tietävän, ja siten yrittän välttää turhia lukuja. Tuskinpa maantieteilijäkään julkaisuissaan toistavat, että Suomen pinta-ala on 337 000 km² ja asukkaita on rapiat 5 miljoonaa. Toisaalta Liebkindin luvut olivat sen verran epätarkkoja, että tuotakoon tarkemmat esille: 1.6 % ja 81 000 henkeä. (Kysessä ovat Suomessa asuvat ulkomaan kansalaiset).

2. *Tutkimuksen otoksesta lukija saa tietää vain sen koon, vastausprosentin ja demografinen rakenteen joka on koko väestöä vastaava. Epäselväksi jää mm. koska otos suoritettiin, ja millä kriteereillä... Kuitenkin tällaiset seikat vaikuttavat ratkaisevasti tulosten yleistettävyyteen ja varsinkin vertailun luotettavuuteen.*

Tutkimusajankohta on esitetty ensimmäisen kerran ensimmäisellä tekstisivulla (sivulla 7). Sen mukaan postikysely on tehty marraskuussa 1995. Perusjoukkona oli Suomessa (ei Ahvenanmaa) asuva

18–75 -vuotias väestö, joka poimittiin satunnaisotoksella väestön keskusrekisteristä.

Liebkind itse toteaa, että aineistoni demografinen rakenne on koko väestöä vastaava. Minusta tämä riittää tässä tapauksessa yleistettävyyden kriteeriksi. Aineiston esittely ei varmasti ole täydellinen, mutta selvästi monipuolisempi kuin esimerkiksi Liebkindin toimittamassa Maahanmuuttajat-kirjassa (vrt. sivulla 51) tapahtunut esittely. Pidän tuotakin esittelyä riittävänä.

3. Tutkimustehtäväni oli selvittää suomalaisten maahanmuuttoasenteita vuonna 1995. Liebkindin mukaan ”*Söderling myös sivuuttaa (eri tutkimusten) kysymysten muotoilujen erot*”.

Jotta tulokset olisivat ymmärrettävämmät, on luonnollisesti syytä vertailla saatuja tuloksia muiden tekemiin vastaaviin tutkimuksiin. Maahanmuuttoa koskevien asenteiden osalta vertasin tuloksiani Magdalena Jaakkolan aikaisempiin töihin, muita valtakunnallisia asennetutkimuksiaan Suomessa ei juurikaan ollut ilmestynyt (Jaakkolan tiedot ovat vuosilta 1989 ja 1993). Vertailtavuus on aina ongelma — tutkimukset tehdään eri aikoina, muuttajien kysymyksenasettelut poikkeavat toisistaan, samoin luokitukset. Tässä suh-

teessa Liebkindin kommentti siitä, että sivuutan kysymysten muotoilujen erot eri aineistoissa, ei täysin pidä paikkaansa. Olen käsitellyt kysymysten ja luokitusten eroja sivulla 22.

4. *Söderling vertaa omia tuloksiaan suoraan Jaakkolan tuloksiin, ja siinäkin on epätarkkuuksia: Jaakkolan tutkimuksissa nuoret eivät suhtautuneet muita ikäryhmiä positiivisemmin työvoiman maahanmuuttoon kuten Söderling antaa ymmärtää.*

Jaakkolan tutkimuksessa 18–24-vuotiaiden asenteet (vakioimaton poikkeama) olivat selvästi koko aineiston positiivisimmat (vrt. sivu 42). Kun tutkitaan korjattuja (vakioituja) poikkeamia tilanne muuttuu, mutta edelleen 18–24-vuotiaiden asenteet ovat positiivisemmat kuin 25–29-vuotiaiden.

5. Esittelin tutkimukseni alussa Berryn tunnetun akkulturaatiomallin. Liebkindin mukaan *"John Berryn akkulturaatiomalli ei siten ollenkaan sovi kuvaamaan 99 %:n valtaväestön asennoitumista pienempien maahanmuuttajaväestöön"*.

Mallilla tutkitaan maahanmuuttajien sopeutumista. Alkuperäisen mallin mukaan tulijoilta kysytään kaksi kysymystä: a) miten tärkeää on säilyttää oma kulttuurinsa ja siihen liittyvä kulttuuri-identiteettinsä, ja b) miten tärkeää on ylläpitää hyvät suhteet ja kiinteä yhteys koko yhteiskuntaan ja valtaväestöön. Malli on toimiva, mutta puhkikaluttu. Siksi

olen soveltanut Berryn mallia siten, että olen kysynyt kanta-väestöltä eli suomalaisilta kaksi kysymystä: a) koetko, että suhteiden luominen maahanmuuttajiin on tärkeää ja b) pidätkö tärkeänä, että maahanmuuttajat voisivat säilyttää oman kulttuurinsa ja kielensä.

Toki malleja voidaan jatkokehittää ja soveltaa vastaamaan muuttuvia tutkimustarpeita. Alldardin ansiokkaalla hyvinvointimallilla on selviä yhteyksiä Maslowin tarvehierarkiaan. Berryn mallia koskeva sovellukseni olisi tietysti voitu tuoda enemmän esille raportissani. Päädyin suppeaan esittelyyn, koska en käyttänyt mallia varsinaisessa empiirisessä osassani. Koska Liebkind on niin huolestunut Berryn mallista, todettakoon että hänellä *"Maahanmuuttajat"* -kirjassa (sivulla 26, kuvio 2.1.) Berryn mallin muuttajat ovat vaihtaneet paikkaa eli kyseessä on epäkelpo esitys.

6. Liebkind esittää arvostelussaan lukuisia siteerauksia, jotka on irrotettu kokonaisuudesta ja siten lukijalle muodostuu väärä käsitys tarkasteltavasta asiasta. Esimerkki: *"Sivulla 16 esitettävästä kauniista kaaviosta huolimatta tutkimusta ohjaava 'paradigma' ja sen perustelut jäivät siten lukijalle epäselväksi. Tekijä ilmoittaa muuta mutkitta, että 'yhteiskunnalliset tekijät otetaan annettuina'."*

Lausehan kuuluu kokonaisuudessaan: *"Koska aineisto on yksilötasoinen (postikyseily), otetaan yhteiskunnalliset*

tekijät annettuina". Kuten tutkimukseni sivun 16 mallista ilmenee, yhteiskunnallisilla tekijöillä tarkoitetaan maan talouden tilaa, työttömyyttä, alueellisia tekijöitä jne. Olen joissain aikaisemmissa tutkimuksissani yhdistänyt yksilötason ja agregaatitason tekijöitä (esimerkiksi liittänyt asuinkunnan työttömyysasteen yksittäisen vastaajan tietoihin). Nyt tarkastelu perustui vain kyseeseen annettuihin henkilökohtaisiin vastauksiin.

7. Liebkind tarkastelee useassa yhteydessä sitä, etten riittävästi ole tuonut esille Jaakkolan ja oman aineistoni välisiä eroja. Olen mielestäni riittävän tarkasti paneutunut asiaan. *"Tärkeä ero on vastausvaihtoehtojen määrä. Söderlingillä niitä oli vain kolme, kun taas Jaakkolan tutkimuksessa käytettiin viisiportaista vastausasteikkoa."* Liebkind tarkoittanee MCA-analyyssissä käytettyjä selitettäviä muuttujia. Asia on todettu sivulla 22, toisessa kappaleessa.

Alkujaan maahanmuuttoasenteita mittaavat muuttujani olivat nefiluokkaisia ja Jaakkolalla kuusiluokkaisia. Kummassakin aineistossa kysymyksiin sisältyi myös "ei osaa sanoa" -vaihtoehto. Liebkindin kommentit kyseisen vaihtoehdon käytöstä ovat tietysti oikeita: jos luokkia on eri määrä, niin sillä on oma merkityksensä tuloksille. Sen sijaan Liebkindin vetämä johtopäätös on hätäinen: *"Vastausvaihtoehtojen erojen (ja virhetulkintojen) vuoksi Söderlingin sivulla 48*

esittämään keskeiseen johtopäätökseen asenteiden selvästä kiristymisestä vuosien 1993 ja 1995 välillä ei voi täysin luottaa". Poistin sekä Jaakkolan että omasta tutkimuksestani "ei osaa sanoa" -vaihtoehdot työvoiman maahanmuuttoa koskevan kysymyksen osalta. Tälläkin tavalla tarkasteltuna asenteet ovat koventuneet. Ero on tilastollisesti tarkasteltuna erittäin merkitsevä.

Kysymys: pitäisikö Suomen ottaa vastaan ulkomaalaisia työnhakijoita. Vertailu vuosien 1993 (Jaakkola 1995, 7) ja 1995 (Söderling 1997) välillä, %:

	1993	1995
Enemmän	14	9
Yhtä paljon	24	34
Vähemmän	62	57
Yhteensä %	100	100
Yhteensä N	1025	640

Chi² = 26.22, d.f. = 2, p < 0.001

Suuntaus oli samanlainen myös pakolaisuutta koskevan asenteen kohdalla, tosin ei yhtä merkitsevänä. Sen sijaan Liebkind on oikeassa taulukkooni 6 liittyvässä kommentissa, jossa tarkasteltiin vastaajien näkemystä väitteestä "Monet ulkomaalaiset tulevat vain hyötyäkseen sosiaalieduista". Tämän väitteen kohdalla asenteen koveneminen ei ole jatkunut vuoden 1993 jälkeen.

Liebkind kiinnittää huomiota myös omani ja Jaakkolan aineiston erilaisiin ikärakenteisiin. "Jaakkolan tutkimukset

kohdistuivat kaikkiin 15 vuotta täyttäneisiin, Söderlingin aineisto koostui 18–75-vuotiaista (tämä mainitaan vasta sivulla 22) jne." Oman aineiston ikähaarukan olen esittänyt sivulla 7. Jaakkolan aineiston ikätarkastelu on sivulla 22 kohdassa, jossa olen diskussoinut vertailtavuutta vaikeuttavia tekijöitä.

Lisäksi todettakoon, että taulukoissa 5 ja 6 olen vertaillut Suomen ja Ruotsin asenneilmastoa. Tällöin aineistot ovat iän suhteen yhteneviä, sillä ruotsalaisten vuoksi Jaakkola poisti aineistostaan alle 18-vuotiaat (vrt. Jaakkola 1995, 89, taulukon 31 alanootti).

8. Liebkind on varsin tarkka siitä, että MCA-analyysissä on keskityttävä vain merkitsevien selittävien muuttujien tarkasteluun. Olen tietoinen asiasta, ja olen tuonut merkitsevyydet esiin siltä osin kuin niitä on ilmennyt (s. 22 ja 23). Koska tutkimukseni ote on paljolti vertaileva, olen luonnollisesti joutunut tarkastelemaan muuttujakombinaatioissa tapahtuvia muutoksia ja tällöin myös ei-merkitsevien muuttujien 'kohdalla' on tietysti ollut esillä. Olen siten analyysissäni keskittynyt beta-kerrointen keskinäisen järjestyksen tarkasteluun, ilmoittaahan beta-kerroin selityskyvyn suhteellisuutta suhteessa muihin muuttujiin. Olen merkinnyt beta-kerrointen merkitsevyydet (p-arvot) taulukkoihin, joten selittäjien tilastollinen merkitsevyys (tai sen puuttuminen) on selkeästi todettavissa. Toisenlaistakin

käytäntöä näkee (vrt. Alkula et al. 1994, 261–262; Jaakkola 1989, 97, 101).

Liebkindiä huolestuttaa myös MCA-analyysissä "ei osaa sanoa" -vaihtoehdon yhdistäminen "saman verran kuin nykyisin" -vaihtoehtoon (tutkittaessa pitäisikö Suomen ottaa vastaan pakolaisia). Kommentti on turha. Dimensionaalisuuden ja järjestysasteikkolisuuden aikaansaamiseksi luokkien yhdistäminen oli tarpeellista – neljäntenä vaihtoehtona "ei osaa sanoa" -vaihtoehtoa ei analyysissä voi käyttää (vrt. MCA-analyysin asteikkolisuudesta Roponen 1994, 81). Edellinen ei tietystikään poista sitä pääkipua eli voidaanko EOS-vaihtoehto aidosti tulkita neutraaliksi mielipiteeksi. Tämä lienee asennetutkimusten yleisempikin ongelma.

9. Liebkind on varsin tuohutunut siitä, että olen mitannut vastaajien sisäistä elämänhallintaa vain kolmella muuttujalla: "Todella ihmeellinen ja kaikkien tieteellisten sääntöjen vastainen on Söderlingin väite, jonka mukaan hän voi tulkita ihmisen sisäisiä, elämää ohjavia näkemyksiä kyselyssään käyttämiensä kysymysten perusteella. Näitä kysymyksiä kun on vain kolme, ja näistä koostuvan summamuuttujan reliabiliteettikerroin (Cronbachin alfa) niinkin alhainen kuin .525".

Olin hyvin tietoinen siitä, että sisäisen elämänhallinnan mittareita oli vähän. Tässä suhteessa olin sidoksissa aineistoon – tämän totesin sivulla 34.

Samoin diskusoin alfa-kertoimen alhaisuutta sangen perusteellisesti myös samaisella sivulla. Liebkind antaa lukijalle tässäkin virheellisen kuvan siitä, että tutkija ei olisi käsitellyt kyseisiä asioita työssään.

10. Löysin tutkimuksessani neljä erilaista vastaajatyyppiä elämänhallinnan perusteella, so. 'menestyjät', 'selviytyjät', 'raami-ihmiset' ja 'häviäjät'. Tarkastelin eri muuttujien avulla, millaisia nämä vastaajat olivat. "Söderling tarkastelee tyyppiensä ominaisuuksia yksi muuttuja kerrallaan, mutta vaikka hän itse varoittaa eri muuttujien tietojen yhdistämistä, hän kuitenkin heti seuraavalla sivulla kuvaa tyyppejään juuri yhdistelemällä ..." Liebkindin kommentti on väärä, sillä en todellakaan ole yhdistellyt tietoja. Esimerkiksi 'raami-ihmisistä' totesin: heissä on keskimääräistä enemmän kaupunkilaisia, hyvin koulutettuja, toimeentulevia ja vasemmistoa äänestäneitä (en siis sanonut, että 'raami-ihmiset' ovat kaupungissa asuvia, hyvin koulutettuja ja vasemmistoa äänestäviä...).

11. Liebkind kokee tutkimukseni annin elämänhallinnan osalta vähäiseksi: "Mitään uutta ja mullistavaa elämänhallinnan käsite ei siten anna ulkomaalaisasenteiden tutkimukselle, Söderlingin sivulla 49 esittämästä kauniista syy-yhteykskaaviosta huolimatta".

Ei Suomessa eikä juuri maailmallakaan ole aikaisemmin tietääkseni julkaistu tutkimusta elämänhallinnan ja ulkomaalaisasenteiden välisestä yhteydestä. Olen esitellyt päätulokseni (samoilla varauksilla, jotka olen raportissani esitellyt) sekä Euroopan väestötieteen konferenssissa Krakovassa että Maailman väestötieteen konferenssissa Pekingissä viime vuonna. Krakovassa keskustelu oli kiinnostunutta ja aktiivista — ainakaan siellä olleet kollegat eivät olleet pohtineet asenteita elämänhallinnan kautta. Itse tulen jatkamaan aiheen kehittelyä. Jatkotyössä huomioin kaikki saamani rakentavat kommentit mahdollisimman hyvin.

12. Liebkindin ärsykekynys ylittyi myös alkulauseeksi valitsemastani Veikko Huovi-

sen siteerauksesta. "Saateeksi tarkoitetut Havukka-ahon ajattelijan mietteet synnyttävät lukijassa väriä mielleyhtymiä eivätkä sovi ollenkaan kirjan käsittelemään teemaan".

Havukka-ahon ajattelija on suomalaisille suurille ikäluokille lähes ainoa kirja, jonka lukeminen oppikoulussa ei tuntunut pakkopullalta. Itse asiassa teos on osa juuriamme ja identiteettiämme. Metaforien esittäminen ei tässä yhteydessä kannattane. Ehkäpä Eino Leinon runo "Rauhottoman Rukous" ja sen ensimmäinen värssy olisivat saaneet Liebkindin hyväksynnän:

"Minä täällä" olen vieras,
vieras vaan
olen ollut alusta saakka.
Ovat outoja minulle laaksot
maan ja outo on elämän
taakka.
Minä kuljen ja katson
kummastuin joka puuta ja
joka kukkaa,
minä kuljen kumpuja itkusuin
ja itken ihmisrukkaa."¹

Ismo Söderling

¹ Matti Rag Paananen on säveltänyt runon oivallisesti rasisminvastaisella Kosketus-CD:llään. Hienosta tulkinnasta vastaa Kalle Fälz.

Jukka Rislakki & Eila Lahti-Argutina, Meillä ei kotia täällä. Suomalaisen loikkareiden joukkotuhon Uralilla 1938. Otava, Helsinki 1997, 336 s.

Neuvostoliiton arkistojen avautuminen on tuonut mahdollisuuden selvittää tarkemmin monia maan historiaan liittyneitä vaikeita kysymyksiä. Yksi niistä on siellä harjoitettu kansallisuuspolitiikka, varsinkin kysymys vähemmistöjen tuhoutumisesta vainojen, pakkotyön ja maatalouden kollektivoinnista aiheutuneiden toimenpiteiden seurauksena. Näin on myös ollut vähitellen mahdollista selvittää tarkemmin, mitä oikein tapahtui Neuvostoliitossa asuneille suomalaisille.

Kirjan tekijät ovat petroskoinen toimittaja Eila Lahti-Argutina ja Helsingin Sanomien tunnettu toimittaja ja aktiivinen ”tutkiva journalisti” Jukka Rislakki. He ovat yhdessä koonneet aineiston tähän teok-

seen pääasiassa siten, että Rislakki on koonnut Suomesta Eteläisen Keskuspoliisin ja Ulkoasiainministeriön aineistoa ja Eila Lahti-Argutina Venäjältä, varsinkin Uralin seuduilta, Tseljabinskin ja Sverdlovskin alueelta.

Kuten kirjoittajat esipuheessaan sanovat, heidän kyntämänsä tutkimussarka oli lähes tekemättä, joitakin poikkeuksia lukuunottamatta, kuten allekirjoittaneen vuonna 1988 julkaisema Loikkarit -niminen tutkimus. Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen onkin historian tutkijoille monella taholla avautunut todellisia aarteita, tässä tapauksessa tosin melko kamottavia aarteita — ihmisten kuolemantuomioista kertovia pöytäkirjoja ja henkilökortistojä. Rislakin ja Lahti-Argutinan tutkimuksen arkistomateriaali on vakuuttava ja sitä he käyttävät hyväksi paljastamalla ne päätökset, joita suomalaisten loikkareiden yhteydessä käytettiin ja myös ne toimintatavat, joita heidän muodostamansa ns. uhkan torjumisessa käytettiin.

Teoksessa käsitellään suomalaisia loikkareita, pääasiassa taloudellisten syiden vuoksi 1930-luvun alun talouslamman vuosina Neuvostoliittoon salatein siirtyneiden miesten, naisten ja lasten vaiheita. Kuinka paljon suomalaisia Neuvostoliittoon meni salaa, jää vieläkin avoimeksi, mutta ilmeisesti kysymys on vähintään 15000 henkilöstä. Lisäksi loikkarien kohtalot nivoutuivat osittain yhteen Pohjois-Amerikasta tulleiden noin 6000 Neu-

vostoliiton amerikansuomalaisen ihailijan vaiheisiin. Heistä ehkä puolet onnistui poistumaan Neuvostoliitosta, mutta monet kokivat saman kohtalon kuin tuhannet suomalaisloikkarit. Tuhoutuneiden loikkareiden määrä ei tämänkään teoksen lukemisen jälkeen ole selvillä, eikä se todennäköisesti koskaan täysin selviä. Muutenkin suomalaisten Stalinin uhrin määrä on vielä lopullista tarkennusta vailla. Jos lukija tulkitsee oikein, kirjan tekijät päätyvät siihen, että noin puolet suomalaisloikkareista tuhoutui. Tosin erästä NKVD:n lähdeä siteeraten päädytään vuoden 1937 syksystä syksyyn 1938 yli 11000 suomalaiseen uhuriin. Kirjan otsikossa mainitaan suomalaisten loikkareiden joukkotuhon Uralilla vuonna 1938. Kysymys on Tseljabinskin alueen (erit. Kamenskin) suomalaisten vangitsemisesta, pois siirtämisestä ja osan teoittamisesta. Teoksesta ei tosin selviä, miten ko. tutkimus-idea on alkuaan syntynyt — miksi Eila Lahti-Argutina halusi tutkittavaksi juuri Uralin suomalaisia? Oliko taustalla hänen isänsä kohtalo? Mistä Rislakki päätyi Kamenskin lapsiin? Olikohan kimmokkeena se sama henkilökortisto, jota tarjottiin allekirjoittaneelle ja edelleen Suomen valtionarkistolle ”käypään” dollarihintaan per henkilö joitakin vuosia sitten. Jos näin oli, kaduttaa hieman ettei laitoksellemme ollut varoja ostaa aineistoa, muistaakseni noin 500 henkilön kortteja. Valtionarkistolla ei myöskään ollut tarvittavia tu-

hatlappusia käytettävissään.

Suomalaiset oli siirretty rakentamaan Tseljabinskin ja Sverdlovskin alueelle vauhdilla kasvavia teollisuuslaitoksia ja parakkikyliä. Joului-tammikuun aikana täältä katosi/likviidoitiin/telotettiin/poissiirrettiin satoja suomalaisia. NKVD:n tilastossa mainitaan 772 likvioidtua suomalaista Uralilla. Tapahtumien taustalla oli pääasiassa Stalinin ja salaisen poliisin tavoite kitkeä pois maassa olevien ulkomaalaisten aiheuttama uhka.

Tähän Uralin operaatioon siis kirja huipentuu. Rislakin ja Lahti-Argutinan teoksessa ei kuitenkaan keskitytä pelkäämään Uralin alueen tapahtumiin. Siinä käsitellään laajemminkin loikkareiden kohtaloita ja vaiheita heidän todella kivikkosessa maallisessa vaelluksessaan Neuvostoliiton ihanne-maassa. Kaikki eivät ihanteita kestäneet, vaan yrittivät paeta, reilut pari tuhatta onnistuikin siinä. Ne, jotka eivät lähteneet pois pyrkimään saivat kokea Stalinin ajan vainot omaan suomalaisryhmäänsä suuntautuneena. Mitenkään uutta ei ole tietoa, että miehet joutuivat kaikkein useimmin ulkomaalaisepäluulon uhreiksi, mutta myös sadat naiset saivat saman kohtalon. Lapsista sen sijaan haluttiin kasvattaa "uusia neuvostoihmisiä" — sikäli kuin he selvisivät vaikeista terveydel-lisistä ja ravinto-oloista.

Kirja on laadittu kärsimys-näkökulmasta: siinä keskity-tään tuomaan esille ne vaikeudet, joihin suomalaiset joutuivat. Kirjan havainnollinen ku-

vamateriaali lisää autenttisuuden tuntua. Suurin osa kuvista on ennen julkaisemattomia. Sivumainintoina kirjassa esiintyvät myös eräät muut ulkomaalaiset kuten puolalaiset. Tämä kirja vahvistaa käsitystä, että suomalaiset saivat ryhmänsä kokoon nähden osakseen huomattavan voimakkaan terrorin. On mahdollista, että suomalaisten tuhoutuneiden määrä oli kansallisuuksittain suhdelukui-na laskien suurimpia, jollei suurin, koko Neuvostoliitossa. Suomessa esiintyneet 1930-luvun ja myöhempien vuosikymmenten aikalaistiedot suomalaisuhreista rajan takana eivät olleet liioittelua, vaan pikeminkin liian lieviä kuvaamaan sitä tilannetta, johon loikkaarit joutuivat.

Uusinta ja vähiten tunnetuinta teoksessa lienee tarkka henkilötason tieto nimeltä mainituista loikkareista, jotka päätyivät lopulta Uralille. Toinen selvä uutuuksena on huomion kiinnittäminen loikkareiden lasten kohtaloihin. Loikkareissahan oli satoja perheitä, joissa mukana runsaasti aivan pieniäkin lapsia. Tutkimusaineistossa on hyödynnetty vielä elossa olevia, nyt jo eläkeikäisiä loikkareiden lapsia ja heidän muistitietojaan. Lukija ei kuitenkaan pysty aina seuraamaan, onko kysymys todella mainituista Uralille päätyneistä loikkareista ja heidän Neuvostoliittoon tulonsa alkuvaiheista, etenemisestään kohti matkansa pääte-pistettä, vai onko kysymys laajemmin suomalaisista loikkareista. Tosin nimien mainitseminen ja heistä kertovien läh-

teiden siteeraaminen auttaa hieman tarkentamaan tätä eräänlaista pienoiselämäkertametodin noudattamista. Runsaan 300 sivun kirjassa on nimeltä mainiten käsitelty ehkä seitsemänsadan henkilön vaiheita; joihinkin henkilöihin palataan useassa yhteydessä. Lisäksi siinä on nimiluettelo, eräänlainen matrikkelin alku, sisältäen runsaat 1700 henkilöä. Tästä nimiröyöpystä on seurausena tekstin pilkkoutuminen ja vaikeus seurata tapahtumaketjua. Ehkä kirjan rakenteen kannalta olisi ollut parempi keskittyä tekstissä harvempiin henkilöihin ja ottaa heidät tarkempaan käsittelyyn.

Lähteiden merkintä ja käyttö ei välttämättä ole aina moitteetonta. Tekijät käyttävät esimerkiksi paljon vuosikymmeniä sitten julkaistuja muistelmia ja aikanaan enemmän tai vähemmän sensaatiomaisina pidettyjä paljastuksia Neuvostoliiton oloista. Näiden kohdalla olisi ollut syytä käyttää varovaisempia sanamuotoja. Entä miten luotettavina on pidettävä haastateltujen loikkareiden, heidän lastensa tai sukulaisten muistitietoja vuosikymmenten takaa? Nyt teos on monin paikoin erilaisten tietojen kritiikittöntä referointia. Tekijöillä on myös oma sovellutus lähdeviitteiden käytöstä. He ovat kirjan loppuun koonneet sivuittain käytetyt lähteet. Kiinnostunut lukija voi sitten yrittää päätellä mihin tekstinosaan kyseinen viite tietyllä sivulla kuuluu.

Kokonaisuutena tarkastellen kirjoittajat ovat tehneet merkittävän palveluksen monille suo-

malaisille, joiden omaiset ovat olleet epä tietoisia sukulaistensa kohtaloista. Samalla tällainen tarkentuva tieto auttaa selventämään käsitystä yleensä ulkomaalaisiin kohdistuneista vainoista Neuvostoliitossa. Todennäköisesti tälläkin hetkellä on monia tutkimuksia käynnissä, joissa jatketaan Stalinin ajan kansallisuuspolitiikan selvittelyä ja sen liittymistä surullisenkuuluiseen 1930-luvun jälkipuoliskon terroriin. Monet Stalinin ajasta kiinnostuneet tutkijat länsimaissa olisivat varmaan kiinnostuneita lukemaan käännoksenä ja tiivistetyssä muodossa tämän teoksen ne osat, joissa käsitellään Uralin suomalaisten kohtalon ratkaisuaikoja.

Auvo Kostiainen

Elsie C. Franzén: Invandring och arbetslöshet. Lund: Studentlitteratur, 1997. 141 s.

Temat för denna bok är arbetslöshet bland invandrare i Sverige. Docent Elsie Franzén har en omfattande erfarenhet av flyktingars utbildnings- och arbetsfrågor och önskar i denna bok beskriva de allmängiltiga processer som bestämmer invandrades och flyktingars position på den svenska arbetsmarknaden. Boken är skriven på ett lättförståeligt språk och både forskare och personer som jobbar praktiskt med dessa frågor finner något intressant i boken. Boken kan därför läsas av alla som har ett intresse för invandrades sysselsättning och arbetslöshet.

Franzén har följt en grupp på 42 flyktingar under tre års tid och vid olika tillfällen intervjuat dessa flyktingar samt de myndighetspersoner som jobbat med dem. Detta tidsperspektiv ger en viktig helhetsbild av de processer som bestämmer invandrades sysselsättning, utbildning och arbetslöshet. Trots att undersökningen studerar flyktingar så görs i boken ingen större skillnad på invandrare och flyktingar. Författaren anser att de processer som studeras oftast är allmängiltiga för alla invandrare eftersom svenska myndigheter inte i praktiken skiljer mellan flyktingar och arbetskraftsinvandrare. Detta har hon antagligen till stor del rätt i, men frågan är om man inte här ändå förbiser att ta i beaktande det specifika hos just flyktingar.

Inledningsvis behandlas grundligt tre olika teoretiska perspektiv som varit centrala för författaren, dessutom pre-

senteras tidigare studier och litteratur inom området. Tonvikten är här på tidigare svenska undersökningar, men ett flertal utländska undersökningar presenteras också. I den senare hälften av boken får läsaren stifta bekantskap med de egentliga forskningsresultaten. Citat från intervjuerna ger här en levande bild av de olika problem som flyktingar upplever i sina kontakter med svenska myndigheter. Missförstånd och ineffektivitet verkar var mera en regel än ett undantag. Flyktingars egna resurser och kunskaper har inte kunnat tillvaratas i det officiella flyktingmottagande och detta har inverkat negativt på flyktingarnas möjlighet att få ett arbete. I den korta sammanfattande diskussionen som avslutar boken kopplas forskningsresultaten ihop med de tidigare presenterade teorierna.

Tyvärr lider dock denna bok av endel strukturella problem. Texten kunde utgöra en mera disciplinerad helhet och man saknar tidvis en klar frågeställning för undersökningen. Den sammanfattande diskussionen verkar inte heller riktigt knyta ihop alla lösa trådar i denna bok. Endel diskussioner verkar vara något överflödiga (t.ex. diskussionen om ordet *genesis* etymologi på sida 16-17) medan man saknar en djupare analys och diskussion kring endel av forskningsresultaten.

Trots dessa mindre problem är boken intressant och presenterar många viktiga insikter. Boken påvisar klart att den höga arbetslösheten bland flyk-

tingar inte kan förklaras med bristande kunskaper och färdigheter hos flyktingar, utan arbetslösheten har också ett samband med invandrarlandets sätt att bemöta invandrare. En sak som väcker ens uppmärksamhet är hur Franzén påvisar hur man gång på gång i forskning och utredningar påvisat existensen av liknande problem, utan att detta haft någon påverkan på vare sig politik eller praxis. Problemet inom detta område är tydligen inte en brist på forskningsresultat, utan snarare är problemet att forskare inte kunnat göra sig hörda bland beslutsfattare och myndigheter. Denna bok är därför ett viktigt bidrag till diskussionen om invandrades arbetslöshet.

Östen Wahlbeck

Näkökulmia monikulttuuriseen Suomeen, toim. Pirkko Pitkänen. Edita. Helsinki 1997. 121 s.

Pirkko Pitkäsen toimittama kirja "Näkökulmia monikulttuuriseen Suomeen" perustuu Joensuu yliopistossa järjestettyyn luentosarjaan. Kirjan tarkoituksena on lisätä kulttuurien välistä ymmärtämystä Suomessa. Toimeen ryhdytäänkin reippaasti, sillä kirjan otsikko on varsin rohkea. Nähdäkseni perinteiset siirtolaismaat Yhdysvallat ja Kanada sekä Euroopasta vanha koloniamahdi Iso-Britannia voitaisiin lähinnä luokitella monikulttuuriyhteiskunniksi. Suomen kohdalla ei kannattaisi lähteä vetämään näin kunnianhimoisia linjoja tässä kehityksen vaiheessa. Toki Suomessa on jo lukuisia kulttuureja edustavia ihmisiä. Kuvaavampi otsake olisi ollut "Näkökulmia monikulttuurisuuteen Suomessa".

Artikkelit sisältävät pääosiltaan kattavasti tietoa maahanmuuttajien sopeutumisesta, suomalaisten sopeutumisesta maahanmuuttajiin, vieraita kulttuureja edustavien ihmisten tavoista ja erilaisista suomalaisille täsmentymättömistä käsitteistä. Kirja painottaa kulttuurista aspektia nimensä mukaisesti. Aikaisemmin onkin jo ilmestynyt aihepiirin syrjintää ja juridisia puolia käsittelevät teokset.

Vastikään väitellyt psykologi *Kaija Matinheikki-Kokko* antaa satikutia maahanmuuttoviranomaisille: "Suomessa viranomaiset ovat edistäneet monikulttuurisuutta pikemminkin ideologisin kuin organisatorisin keinoin." Hänen mukaansa vastaanottovaiheeseen keskittynyt politiikka johtaa maahan-

muuttajien psyykkiseen oireiluun. Matinheikki-Kokon erityisenä ansiona voidaan pitää konkreettisten käytäntömallien esittämistä maahanmuuttajien integraation, ennen kaikkea työllisyyden, kehittämiseksi. Matinheikki-Kokko vertailee mielenkiintoisesti Suomen ja Ruotsin tilannetta. Hänen mukaansa Ruotsi pyrkii pitämään korrekrit suhteet EU:hun ja maksimoimaan maahanmuuttajista saatavan hyödyn. Suomi yrittää saada EU:sta maksimaalisen hyödyn ja minimoida maahanmuuton haitat. Suomi pyrkii säilyttämään valtiollisen itsenäisyytensä ja taloudellisen uskottavuutensa keinolla millä hyvänsä. Valtion etu menee yksilön edun edelle.

Jos edellisessä artikkelissa liikuttiin karkeasti ottaen institutionaalisella tasolla, niin *Hilje Puusaari* puu varsin perusteellisesti maahanmuuttajan tunteja integroitumisen tai segregaatoin eri vaiheissa. Maahanmuuttajan ei kannata haikailla vanhan perään, vaan ajatella: "elämä on tässä ja nyt". Jokaisen suomalaisen tulisi lukea tämä artikkeli.

Liisa Tiittula antaa vinkejä siitä, miten eri kulttuurista tulevan kanssa tulisi käyttäytyä. Maahanmuuttajien kanssa työskentelevien tai työskentelemään aloittavien kannattaa ottaa vaarin kirjoituksesta, jossa opetetaan eri kulttuurien tapoja elehtiä ja viestiä. Täytyy muistaa, että siirryttäessä kielestä toiseen samalla vaihdetaan kulttuuripiiriä.

Ulkomaalaisten mainitsemukaisesti kirja antaa ajattele

nen kuulostaa suomalaisen nurkkapatriootin korvissa uhkaavalta, kuten *Pertti Anttonen* artikkelissaan osuvasti kertoo. Me vierastamme kaikkea uutta ja modernia, jotka tallaavat oman kulttuurimme. Me kehitämme jatkuvasti ulkoisia uhkia, joita sitten sankarillisesti onnistumme torjumaan. Anttonen mukaan suomalaisten puolustustahto perustuu taisteluun olemassaolostamme. Anttonen esittää jopa jonkinkaltaisen luolamiesteorian ulkomaalaisiin kohdistuneen väkivallan selittämiseksi: miehet pitävät naisiaan reproduktiivisena resurssina, eräänlaisena omaisuutena, jota ulkomaalaiset yrittävät haalia itselleen.

Pirkko Pitkänen pelaa aiheellisesti käsitteillä, joille annetaan usein melko kyseenalaistamaton merkityssisältö. Suvaitsemattomuuden ja rasismien käsitteet vaativatkin perinpohjaisempaa eettistä tarkastelua. Mille ne pohjaavat ja millä perusteilla niille on annettu merkityssisältö; mikä on oikein ja väärin? Suvaitsevuus on erilaisen arvostamista, ei pelkääntään sietämistä. Singularisti omaa yhden oikean arvomaailman. Relativisti puolestaan hyväksyisi myös suvaitsemattomat näkökannat, missä päädytään eettiseen umpikujaan. Koska universaalinen tasa-arvon periaatteen mukaan kaikki ihmiset ovat yhtä arvokkaita, meidänkin yhteiskuntamme käyttää pluralistista ajattelutapaa. Vastavuoroisuudella ymmärretään sitä, että kohtelee muita niin kuin haluaa itseään kohdeltavan. Rasismia Pitkä-

nen kuvaa resurssien jakamiseen liittyvän eriarvoisuuden pohjalta. Aritmeettisen (ja samalla länsimaita kuvaavan) tasa-arvon mukaan resurssit jaetaan tasan jokaiselle. Samanarvoisuuden saavuttamiseksi resursseja tulisi suunnata heikommassa asemassa oleville. Mitenkähän se toteutetaisiin?

Parin viime vuoden puhutuimpiin aiheisiin kuuluu rasismi. Perinteisen rasismi-käsitteen lisäksi olemme saaneet kuulla ikä- ja sukupuolirasismista. Jos tälle linjalle lähdetään, uudeksi käsitteeksi voitaisiin liittää maaseudun ja kylän autoitumista edistävä kylärasismi. Rasismista puhutaan nykyään paljon mediassa. Lopujen lopuksi asiassa on jotakin hyvääkkin; termi tulee ainakin tutuksi, eikä se enää ole tabu.

Rasismille voidaan antaa kaiken kaikkiaan parikymmentä määritelmää, jotka kaikki ovat oikeita. Rasismien periaatteen mukaan ihmiset ovat eriarvoisia syntyperästä riippuen. Rotu-käsitteelle on annettu historiassa jos jonkinlaisia mystisiä merkityksiä. Ihmiset on erotettu toisistaan mm. ulkoisen habituksen erojen perusteella. Robert Miles'in mukaan rotuja käytetään välikappaleena yhteiskunnallisten suhteiden muovaamisessa. *Ari Antikainen* antaa esimerkkejä suomalaisten romaneihin, saamelaisiin ja somaleihin kohdistamista rasistisiksi luokiteltavista toimenpiteistä. Antikainen on oikeastaan koulutussosiologi, mutta on sattuneesta syystä ko-

tipaikkakunnallaan Joensuussa ottanut kantaa rasismiin. Antikainen kertoo kuitenkin, ettei omaa riittävästi asiantuntemusta, jotta kykenisi esittämään rasismien vastaisen ohjelman. Artikkelissa ei mainittu, että Ihmisoikeusliitossa on laadittu jo vuoden 1997 alussa selvitys etnisen syrjinnän seurantajärjestelmästä.

Riitta Wahlström kirjoittaa suvaitsevuuden käsitteestä. Artikkelin antoisin osuus liittyy siihen, miten kontaktien ja tiedon aktivoimisen avulla ihmiset oppivat vähemmistöihin kuuluvien ihmisten ainutkertaisen samankaltaisuuden. Suvaitsevuuden perusteellinen indoktrinaatio edellyttäisi puolestaan "maailmankuvan ja arvomaailman uudelleenahmottamista" – pehmeitä arvoja, mikä nykymaailman aikaan tuntuu perin mahdottomalta.

Wahlströmin virke (s. 97) "Kulttuurimme Suomessa on maailman köyhimpiä ... siksi, että meillä on niin vähän vähemmistökulttuureja ja etnisiä ryhmiä" kummastuttaa ja suorastaan raivostuttaa. Toteamus, etten sanoisi töksäytys, on suomalaisten kulttuurihenkilöiden ja kulttuurisaavutustemme ja ennen kaikkea suomalaisuuden käsittämätöntä vähättelyä. Ei Suomesta tule suvaitsevampaa negaation varassa tapahtuvan argumentoinnin kautta. Suomi on edelleen kulttuurisesti rikas, vaikka monet valloittajavallat ovat perintöämme tarmokkaasti yrittäneetkin turmella. Suomessa asuu yli 150:stä eri maasta olevia henkilöitä ja maassamme puhutaan sataa eri

kieltä, joten kyllä kulttuureita ja etnisiä ryhmiä on ainakin kohtuullinen määrä.

Suvaitsevuus- ja suvaitsevaisuus-sanat putkahtelevat esiin sekaisin artikkelin otsikossa, alaotsikoissa ja tekstissä. Samaten sanat suvaitseva ja suvaitsevainen esiintyvät attribuuttina yhtäläisessä kontekstissa. Tällaista epäjohdonmukaista esitystapaa ovat harrastaneet Suomessa monet muutkin, ei pelkästään Wahlström. Kielitoimiston mukaan kaikki neljä termiä ovat oikein, joskin tyylikkyuden vuoksi niitä tulisi käyttää johdonmukaisesti pareina suvaitsevuus/suvaitseva ja vastaavasti suvaitsevaisuus/suvaitsevainen.

Monikulttuurisuutta käsittelevä kirja ei olisi täydellinen, elleivät vähemmistökulttuurien edustajat esittäisi näkökulmiaan. Romanikielen opettaja *Helena Hagert* kertoo erittäin mielenkiintoisesti romanikulttuurin eri vivahteista lähtien historiasta, edeten oikeuskäsitteisiin ja perheen asemaan. Hagert ei toivoisi käytettävän sanaa mustalainen sen halveeraavien miellelyhtymien vuoksi, mutta toisaalta sekin hyväksytään arkisessa kielenkäytössä, jos puhutaan kunnioittavassa sävyssä.

Romanien keskuudesta on noussut koko kansan suosikeiksi lukuisia merkittäviä viihdetaiteilijoita, jotka ovat omiaan vähentämään romanien ja valtaväestön välistä kuilua. Vaikuttaisi siltä, että sekä ulkoisen paineen että tapakulttuurin vuoksi romanit tavalla tai toisella, osittain tahtomat-

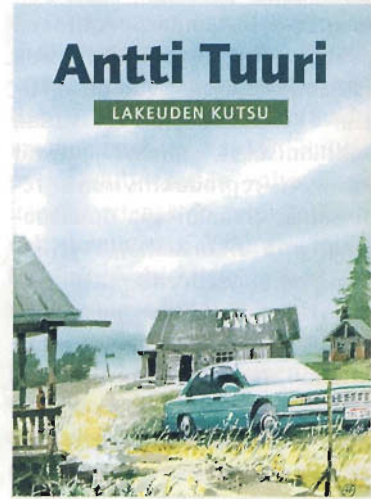
taankin, ajautuvat pienen yhteiskunnaksi, jossa rangaistuksetkin jaetaan itse. Tämä lisää ennakkoluuloja romaneja kohtaan.

Romanit ovat asuneet vuosisatoja enemmistön keskellä ja ovat kehittäneet omat selviytymiskeinonsa, mutta somaleilla on vain noin kahdeksan vuoden kokemus Suomesta. *Abdullahi A. Yarowin* mukaan kulttuurideprivaatio saa aikaan ylitypääsemättömän juurettomuuden tunteen. Koska somalien kulttuuri välittyy suullisesti, heidän ongelmansa tiivistyvät runoja, sananlaskuja ja lauluja esittävien kulttuurivaikuttajien puutteeseen. Kulttuuria on vaikea rakentaa ja pitää yllä perinteisellä menetelmällä, jos perinteen välittäjät ovat jääneet Afrikan sarveen. Yarowin artikkeli suorastaan pursuaa pessimismiiä. Ongelmavyyhti käydään läpi perusteellisesti, mutta tässä menetettiin oiva tilaisuus kertoa somalien tavoista ja tottumuksista, joista lienee Suomessa jos jonkinlaista käsitystä.

Kirja olisi kaivannut pientä yhteenvetoa loppuun johtopäätösten yhteen saattamiseksi. Samoin suomalaisten tietomäärän vankentamiseksi ja konkreetian vuoksi pieni tilastopakkaus eri kansallisuuksien lukumääristä ja maantieteellisestä jakaantumisesta Suomessa olisi ollut paikallaan. Perustavoitteensa mukaisesti kirja antaa ajattelemisen aihetta ja lisää valmiuksia ymmärtää erilaisia ihmisiä. Eri asia sitten on, kuinka monen ”homogeenin” käteen opus osuu, ja kuinka moni

jaksaa lukea sen kannesta kanteen. Ehkä suomalaisetkin kaipeavat mieluiten suullista ja visuaalista opastusta uusien asioiden omaksumisessa.

Timo Jaakkola

Antti Tuuri: Lakeuden kutsu. Otava, Keuruu 1997. 363 s.

Pohjanmaa oli aikoinaan Suomen ”siirtolaismaakunta”. Sieltä lähteneitä ja sinne palanneita oli enemmän kuin missään muualla Suomessa. Amerikka eli Yhdysvallat ja Kanada, siirtolaisten lähtö ja paluu kuuluvatkin ainakin 1900-luvun alkupuolta kuvaaviin Pohjanmaa-romaaneihin itsestäänselvyyksinä. Ilman niitä ei voi olla ”oikeata” Pohjanmaata.

Antti Tuuri on viime vuosina ilmestyneissä romaaneissaan kirjoittanut paljonkin

Pohjanmaalta Amerikkaan läheneistä siirtolaisista – sekä 1900-luvun alussa Amerikan kuumeen saaneista että viime vuosikymmenien ”verorikollisista”. Hänen äskettäin ilmestyneessä Pohjanmaa-sarjansa viimeisessä osassa, Lakeuden kutsussakin, pääosassa on amerikkankävijä – ”verorikollinen Hakala”, jonka lakeuksille paluusta romaani alkaa.

Kun siirtolaishistorian tutkija ryhtyy lukemaan Lakeuksien kutsua on hänellä rasitteena ”ammattitautinsa”. Hänen lukemistaan ohjaa joukko ammattikysymyksiä. Mitä verorikollisen Amerikassa ja nimenomaan Floridassa olosta kerrotaan? Kuinka ”oikea” kuva on? Ja kuinka jo pitkään Amerikassa ollut palaaja sopeutuu EU-Suomeen?

Lakeuden kutsussa Amerikka vain vilahtelee. Suvun Kanadaan jääneestä esi-isästä heitetään muutama herja. Tokaistaan nippu herjoja sankarin amerikkalaisista ja järjestään hämäristä liiketoimista. Vihjailaan hänen amerikkalaisista naisseikkailuistaan. Amerikassa on siis tehty rahaa ja siellä on roikuttu hameenhelmoissa. Sinne on viety hämärää rahaa ja sieltä on tuotu hämärää rahaa, joka täytyy pestä 1990-luvun EU-Suomessa.

Tuuri on tehnyt sankaristaan hahmon, joka ei ole suupaltti

Amerikan menneisyytensä kuvaaja. Amerikasta kiinnostuneita on ystäväpiirissä kuitenkin paljon: kysyjä riittää, mutta nämä saavat yleensä vastauksen, jossa Hakala vain sanoo hänkin tietävänsä jotakin.

Pohjanmaalla on vuosien varrella ollut paljonkin amerikkalaisia – joka kylällä vähintään muutama. Amerikanleskellä on Lakeuden Kutsussakin oma roolinsa. Lesken olemassaolo on yksi romaanin punaisista langoista, mutta Hakalan Kaisu-leski jää Tuurin kuvauksissa Pohjanmaan rikollisten liikemiesten varjoon. Vasta loppusivuilla Kaisu saa enemmän tilaa. Tuuri kaivaa esiin kondomit, ja romaani saa onnellisen lopun.

Siirtolaiskirjeet ovat alan tutkijaa kiinnostava ”ammattiasia”. Romaanista käy ilmi, että suvun esi-isän Kanadasta lähettämät kirjeet ovat kadonneet salaperäisellä tavalla. Epäillään Siirtolaisuusinstituuttia, Kustaa Vilkunaa, Eteläpohjalaista osakuntaa ja siirtolaistutkijoita yleensä. Käy kuitenkin ilmi, että suvun naiset ovat tuhonneet kirjeet. Eli tarina siirtolaiskirjeistä saa lattean lopun.

Minulle, Pohjanmaalla vävy-poikana paljon kulkeneelle, Seinäjoen ja Alahärmän välisiä maantietä kuluttaneelle, romaani vilisee tuttuja paikkoja, tien mutkia, ravintoloita ja la-

keuksia. Ja Etelä-Pohjanmaata katselleelle vastaan tulee myös ainakin muutamia ihmistyyppiä, jotka mieltää erityisesti pohjalaisiksi, ei vain suomalaisiksi. Esimerkki tällaisista on vanha opettaja, joka käy loppuun asti toista maailmansotaansa. Sotaansa hän käy EU-Suomessa, joka kuumentaa tunteita koko Etelä-Pohjanmaalla.

Kirjailijan oikeuksiin kuuluu tietenkin tehdä kotimaakunnastaan ympäristö, jossa yrittäminen ja rikollisuus ovat suurin piirtein sama asia, jossa juodaan saavikaupalla keskikaljaa ja rähjätään, jossa toinen maailmansota jatkuu ja jossa EU vie viimeisetkin itenäisyyden rippeet. Pohjanmaalla käyneenä tulee toki mieleeni, että on ollut ja on olemassa toinenkin Pohjanmaa.

Lakeuden kutsu oli miellyttävä lukukokemus – siitäkin huolimatta, että en pidä Tuurin tyylistä, en hänen töksähtelevästä sanankäytöstään. Mutta juonen mestari Tuuri on, ja romaanin kuiva huumori miellyttää minua. Yhteenvetona sanoisin, että sain jo kirjan ensi sivuilla käteeni punaisen lukulangan, ja lanka pysyi pakottamatta käsissäni kirjan viimeiselle sivulle asti.

Reino Kero

Vuoden pakolaisnainen -palkinto

Suomen Pakolaisavun hallitus on 24.2.1998 pitämässään kokouksessa valinnut Kuopiossa asuvan irakilaisen **Iman Al-Hashemin** pakolaisnaisille perustetun kannustuspalkinnon ensimmäiseksi saajaksi. Palkinnon suuruus on 5 000 markkaa.

Iman Al-Hashem tuli Suomeen tammi-kuussa 1995 Rafhan pakolaisleiriltä Saudi-Arabiasta. Heti maahamme tultuaan hän alkoi osallistua aktiivisesti elämään tässä yhteiskunnassa ja opiskeli oma-aloitteisesti suomea. Hän on ammatiltaan opettaja ja on toiminut myös maahanmuuttajalasten kouluavustajana.

Vapaa-aikanaan Iman Al-Hashem on vetänyt arabiankielistä lastenkerhoa ja kerhtonut lukemattomissa tilaisuuksissa koti-

maansa kulttuurista sekä omista pakolaiskokemuksistaan.

Vuonna 1997 Iman Al-Hashem perusti ruoka- ja lahjatavarakaupan nimeltä ”Rauha-shop”. Innostuneena ja iloisena kauppianaan hän on saanut asiakkaansa tutustumaan eksoottiseen ruokaperinteeseen. Myyjäisiin ja kansainvälisiin tilaisuuksiin hän on osallistunut innokkaasti muun muassa valmistamalla arabialaisia ruokaherkkuja.

Palkinnon saajasta päättäessään Suomen Pakolaisavun hallitus katsoi Iman Al-Hashemin olevan loistava esimerkki itsenäisestä, rohkeasta naisesta, joka luo oman paikkansa suomalaisessa yhteiskunnassa ja edustaa uutta, voimakasta pakolaisnaisten joukkoa.

MEV-uutisia

Siirtolaisuusinstituutti pitää yllä muutto- liikkeen ja etnisyyden tutkijoiden rekisteriä ja verkostoa (MEV) yhteistyön edistämiseksi ja alan tutkimuksen tasalla pysymiseksi. Verkostoon kuuluu tällä hetkellä 313 henkilöä. Mukana on virkamiehiä, maahanmuuttajien parissa työtä tekeviä ja tutkijoita.

Rekisteritietoja ollaan nyt päivittämässä ja kaikille MEVläisille on tammi-hel-

mikuussa lähetetty kirje tai sähköpostiviesti ja uusittu liittymislomake. Mikäli kuulut MEViin, etkä ole saanut viestiä tai haluat liittyä uutena verkostoon, ota yhteyttä Siirtolaisuusinstituuttiin

- Mirva Havukkoon
e-mail: mirva.havukko@utu.fi
- Kalevi Korpelaan
e-mail: kalevi.korpela@utu.fi,
tai puh. 02-2317 536.

Pohjanmaan siirtolaisperinteen kirjoituskilpailu/ Tävla och skriv om emigrationen i Österbotten 1.3.–30.6.1998

Siirtolaisuusmuistot talteen

Pohjanmaa on siirtolaisaineiston aarreaita, sillä melkeinpä joka suvusta joku on lähtenyt siirtolaiseksi Amerikkaan, Ruotsiin tai muihin maihin.

Siirtolaisuusinstituutti kerää, tallettaa ja tutkii siirtolaisaineistoa. Pohjanmaan aluekeskuksen järjestämän kirjoituskilpailun tarkoituksena on saada talteen Pohjanmaan siirtolaisuuteen liittyviä tietoja ja muistoja, jotta tutkijat voivat hyödyntää niitä.

Voitte kertoa omista tai jonkun muun kokemuksista siirtolaisena tai paluumuuttajana. Kertomusten pitää olla tosia tai totena kerrottuja asioita. Olemme kiinnostuneita myös nykypäivän suomalaisten siirtolaisuudesta, äskettäin tapahtuneista asioista.

Kirjoitukset ovat tutkijoiden käytettävissä eikä niitä palauteta. Kilpailun järjestäjällä on oikeus kirjoittajien luvalla käyttää kertomuksia mahdollisissa julkaisuissa ilman tekijänpalkkiota. Asiantunteva palkintolautakunta valitsee sisällöltään parhaat kirjoitukset, jotka saavat rahapalkinnot.

Pyydä tarkemmat kilpailuohjeet osoitteesta Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskus, Keikulinkuja 1, 61100 Seinäjoki, puh. 06-418 1275.

Insamling av emigrationsminnen

Österbotten är en verklig skattkammare när det gäller emigrationsminnen, för i nästan varje släkt finns det någon som emigrerat till Amerika, till Sverige eller till andra länder.

Migrationsinstitutet insamlar och tillvaratar material om emigrationen och bedriver forskning kring detta. Syftet med pristävlingen är att ta till vara emigrationsminnen i Österbotten så att forskarna skall kunna utnyttja materialet.

Du kan skriva om dina egna eller någon bekants erfarenheter som emigrant eller som återflyttare. Berättelserna bör vara sanna eller berättade för dig som sanna fakta. Vi är också intresserade av finländares nutida emigration, så du får gärna berätta också om sådant som hänt helt nyligen.

Tävlingsbidragen står till forskarnas förfogande och återsänds inte. Arrangörerna har rätt att med skribentens tillstånd utnyttja bidragen i eventuella publikationer utan författararvode. En sakkunnig prisnämnd kommer att välja de bästa bidragen som belönas.

Ta kontakt för närmare anvisningar med Migrationsinstitutets regioncenter i Österbotten, Keikulinkuja 1, 61100 Seinäjoki, tel. 06-418 1275.

Suomen siirtolaisuuden historia -sarja sai jatkoa

Suomen siirtolaisuuden historia -kirjasarjan toinen osa, **Suomalaisina Pohjois-Amerikassa – Siirtolaiselmää Yhdysvalloissa ja Kanadassa**, julkaistiin 17.12.1997 Siirtolaisuusinstituutissa.

Kuusiosaiseksi suunnitellun kirjasarjan ensimmäinen osa, **Suureen Länteen**, on saanut

hyvän vastaanoton. Kirjassa tarkasteltiin mm. Pohjois-Amerikkaan suuntautuneen suomalaisen siirtolaisuuden syitä ja uuteen maahan siirtoutumista. Tässä toisessa osassa perehdytään tarkemmin siirtolaistemme ja heidän jälkeläistensä 'rapakon' takaiseen elämään ja toimintaan. Tarkastelu ulottuu aina näihin päiviin asti.

Kuvassa myhärelevät kirjan tekijä, apulaisprofessori Reino Kero (oikealla), ja kirjasarjan toimitussihteeri, erikoistutkija Jouni Korkiasaari.

Siirtolaisuusinstituutti Suomalaiset juuret -messuilla 31.7.–2.8.1998

Jyväskylän Paviljongissa järjestetään ensi heinä-elokuun vaihteessa sukututkimuksen ja suomalaisuuden messut sekä Juuret-seminaari. Tapahtumakokonaisuus on juuriaan etsivien kohtaustapaikka, jonne odotetaan siirtolaisia ainakin Australiasta, Yhdysvalloista, Saksasta ja Ruotsista. Samanaikaisesti järjestettävät Australia-päivät tuovat tapahtumaan myös paljon ulko-suomalaisia.

Siirtolaisuusinstituutti on näyttävästi messuilla mukana. Instituutin johtaja Olavi Koivukan gas esitelmöi Juuret-seminaarissa siirtolaisen

juurista ja identiteetistä ja tutkijamme Juha Niemelä kertoo Suomalaisen musiikin iltamissa 1900-luvun siirtolaismusiikista.

Messuvieraat ovat tervetulleita tutustumaan siirtolaisrekisteriin, johon on tähän mennessä tallennettu lähes 400 000 siirtolaiseksi lähteneen suomalaisen passi- ja matkustajaluettelotietoja. Messuilla on nähtävänä myös instituutin tekemä Löydä juuresi -näyttely, jonka avulla tuodaan esille mm. sitä materiaalia, jota tarvitaan etsittäessä ulkomaille muuttaneita suomalaisia.

Ritola-kirjalle hopeaa

Ossi Viidan tekemä tutkimus *Suden hetkiä, amerikansuomalainen olympiavoittaja Ville Ritola*, palkittiin vuoden 1997 urheilukirjakilpailussa. Kilpailun tulokset julkistettiin Suomen Urheilukirjaston tiloissa 21.1.1998. Ossin tutkimus valmistui viime syksynä ja se on Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskuksen ensimmäinen julkaisu.

Kulta jäi rinnanmitan päähän

Vuoden urheilukirjan valitsee Suomen Urheilumuseosäätiön kirjastotoimikunta. Palkintolautakunnalla oli tänä vuonna tutkittavana lähes sata erilaista urheiluteosta. Julkaistujen urhei-

lukirjojen määrissä ei viime vuosien aikana ole juurikaan tapahtunut muutoksia.

Vuoden 1997 parhaalle urheilukirjalle myönnettävän Helge Nygrénin palkinnon sai Ari Mennander teoksestaan Jari Kurri 17. Poikkeuksellisesti lautakunta päätti tänä vuonna antaa myös tunnustuspalkinnon ja ensimmäisen kunniaininnan. Tämän toisen sijan kilpailussa pokkasi Ossi Viita Ritola-elämäkerrallaan. Kirjastotoimikunnan puheenjohtaja Ingmar Björkman kiitteli palkinnon julkistamispuheessaan teosta mittavasta tutkimustyöstä ja ainutlaatuisesta lähdeaineistosta. Lisäksi itse aihe, Ville Ritola, olisi hänen mielestään ansainnut jo aiemmin arvoisensa elämäkerran.

Uusi maali jo tähtäimessä

Kuten aitoon kilpailutapaan kuuluu, tilaisuudessa oli itse kilpailijoiden lisäksi huoltojoukkoja ja johtoportaan väkeä. Otava oli lähettänyt paikalle runsaasti edustajiaan juhlistamaan Kurri-kirjan voittoa. Alustavat keskustelut Otavan edustajien kanssa voivat johtaa siihen, että Ossi nähdään tulevaisuudessakin urheiluelämäkertojen parissa.

Palkinnot julkistettiin varsin koruttomasti ja liikoja puheita välttämällä. Kestävyysurheilijana Viidan Ossi olisi varmasti jaksanut pitempäänkin ennen tankkausta, mutta meitä muita ajatellen virallinen osuus päättyi sopivasti jo parinkymmenen minuutin jälkeen. Tilaisuus jatkui doping-vapaiden aineiden nautiskelulla.

Ritola-kirja jatkaa uraansa

Vuoden urheilukirjakilpailun lisäksi Ossi Viidan tutkimus on ehdokkaana Pohjanmaa-kilpailussa, jossa valitaan paras vuonna 1997 julkaistu Pohjanmaa-aiheinen kirja. Tämän lukijäänessytyksen tulos ei ole artikkelin kirjoittamisvaiheessa vielä selvillä, mutta luottamus Ossin kirjan kuntoon on täällä instituutin Pohjanmaan aluekeskuksessa kova.

Timo Itäpuisto

In Memoriam

Kirsti Johanna Virtanen, Artist

21.7.1916–29.11.1997

Kirsti Virtanen died suddenly of a heart attack at Mehiläinen's Hospital in Helsinki on November 29, 1997. Kirsti Virtanen (nee Nieminen) was born and grew up in Hauho, Finland. She lost her first home in Viipuri to bombs during the Winter War of 1939–40. The young war widow settled in Helsinki, where she was remarried to John O. Virtanen.

In 1946 the Virtanens emigrated to the state of Oregon. In 1948 they established the Finlandia, a firm to import and sell, both wholesale and retail, gifts and household articles from Finland. It grew via mail order sales to be a nation-widely known enterprise. Later Kirsti Johanna established her own successful Beauty Boutique in Portland. Making Finnish culture better known in North America became their main goal. The task was officially formalized in 1964 when John O. Virtanen was appointed Finnish consul in Oregon.

Kirsti Virtanen enrolled in classes at the Portland Museum of Art, and began to paint, signing her works "Kirsti Johanna." Tens of exhibitions throughout the states of Oregon and Washington followed. In addition to her oil paintings and water-colors, Kirsti felt compelled to sculpt.

The projected five years stay in the U.S. became thirty-four. In all her roles as businesswoman, artist, consul's wife, mother, grandmother, hostess, and friend, Kirsti Virtanen was a warm, straightforward, honest, loyal, determined person, and a worthy representative of her country.

She was survived by her husband John O., who lives in Turku, Finland, son John O. Jr. and Carol, and grandson John Melvin, who are living in Portland, Oregon, USA.

John O. Virtanen

Saapuneita julkaisuja/ Publications received

- Aavan meren tuolla puolen.** Tutkielmia siirtolaishistoriasta. Melkas, Eevaleena (toim.). Turku, 1996. 142 s. (Turun yliopiston historian laitos 36)
- Alaska Finns.** Documenting the Legacy of the Alaska Finns From the Russian Period. Portland, Oregon, Finnish-American Historical Society of the West, 1996. 83 p. (Pioneer Series; Vol. 23, No. 1)
- Arkistotoimen koko kuva.** Suomen neljännet arkistopäivät 19.-20.5.1994 Joensuussa. Kansallisarkisto. Joensuun yliopisto, 1994. 163 s. (Maakunta-arkistojen julkaisuja 1)
- Befolkningsstatistik 1994.** Del 1. Folkmängden och dess förändringar i kommuner och församlingar mm. Stockholm, Statistiska centralbyrån, 1995. 186 s.
- Changing Faces of Prostitution.** Conference Book, Helsinki 3-5 May, 1995. Marjut Jyrkinen (ed.). Helsinki, Unioni, 1990. 167 p.
- "Den vet som vida färdas".** Reserapport från en kulturgeografisk exkursion i Kanada våren 1993. Borgegård, Lars-Erik (red.). Umeå universitet, 1993. 319 s. (Gerum 19)
- Documenting Diversity.** A Report on the Conference on Documenting the Immigrant Experience in the United States of America. CDIE Planning Committee, Immigration History Research Center. Saint Paul, University of Minnesota, 1991. 108 p.
- Eesti koomika.** Ajakirjanduse Kogutud Pärlid. Juur, Mart (toim.). Tallinn, Baltic News Service, 1995. 46 s.
- Eesti rahvastik rahvaloenduste andmetel, II.** Population of Estonia by population censuses. Statistical Office of Estonia. Tallinn, Eesti Statistikaamet, 1996. 315 s.
- Emmaus Lutheran Church, ELCIC.** Suomalainen luterilainen Emmausseurakunta. 1995-1996 Annual Report. Break open God's Treasured Possessions. British Columbia, Canada, 1996. 34 p.
- Ensamma flyktingbarn i Norden.** København, Nordiska Ministerrådet 1996. 135 s. (TemaNord 1996:516)
- Evaluation of the Development Cooperation between The United Republic of Tanzania and Finland.** Finnish Cooperation Development Centre. Helsinki, Ulkoasiainministeriö, 1995. 333 p. (Report of Evaluation Study 1995:1)
- Fagnotat for demografi.** Utarbeidet av et ad hoc-utvalg for "Demografi og befolkningsproblemer". Norges forskningsråd. Oslo 1996. 51 s.
- Finland's Romani People.** E Rhoma and i Finlandia. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, Helsinki, 1993. 19 s. (Esitteitä 1993/6)
- Finnish Congregational Church Notebook.** Sebell, Tellervo (red.). Ashtabula, Ohio, 1995. 257 p.
- "Finnsläkter I".** 5 generasjoner av slektene Haljainen, Veteläinen, Suhoinen, Häkkinen, Kurki, Vaissinen, Mulikka. 92 s. + nimilistat. - "Finnsläkter II". 5 generasjoner av slektene Raatikainen, Sikainen, Purainen, Kauppinen, Piisainen, Karjainen, Karvainen, Havuinen, Oinoinen, Neuvoinen. 78 s. + nimilistat. - "Finnsläkter III". 7 generasjoner av slekten Räisänen. 116 s. + nimilistat. Solør Slekthistorielag. Norge, 1996.
- Flüchtlinge in Westeuropa.** Refugees in Western Europe. Eine Bibliographie. A Bibliography. Berliner Institut für Vergleichende Sozialforschung. Edition Parabolis, 1992. 175 s.
- Hallituksen kehitys yhteistyökertomus eduskunnalle vuodelta 1994.** Regeringens berättelse till riksdagen om utvecklingssamarbetet 1994. Suomen kehitys yhteistyö 1994. Finlands utvecklingssamarbete 1994. Helsinki, 1995. 136 s. (Ulkoasiainministeriön kehitys yhteistyöosasto K 14)
- Helsinki - Tallinna.** Kaupunkien välinen vuorovaikutus matkustajaliikenteen kuvaamana. Ruoppila, Sampo (toim.). Helsinki, 1996. 155 s. (Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 1996:8)
- Hopes and Realities.** Closing the Gap Between Women's Aspirations and Their Reproductive Experiences. Tampere, The Alan Guttmacher Institute, 1995. 56 s.
- Inkerinsuomalaisten paluunmuutto.** Maa-hannuutto- ja pakolaispoliittisen toimikunnan osamietintö. Luovutettu 30.1.1996. 2. tarkistettu painos. Helsinki, 1996. 27 s. (Sisäasiainministeriön julkaisu 1996:2)
- Innvandrere - gjester eller bofaste?** En innføring i norsk innvandringspolitikk. Haagensen, Eva; Kvisler, Laila; Birkeland, Tor G. (red.). Oslo, Gyldendal Norsk Forlag, 1990. 183 s.
- Invandrar- och flyktingpolitiken 1995.** Stockholm, Arbetsmarknadsdepartementet, 1995. 71 s.
- Kalevainen 1996.** Kalevalan päivän juhla-julkaisu 1996. Vuodesta 1913. Kalevalan Ritarikunta ja Kalevalan Naiset. Kalevala Day Anniversary Publication 1996. Since 1913. The Knights and Ladies of Kaleva. Aaltonen, Aarne A.; Aaltonen, Rose-Marie (toim.). Florida, 1996. 119 p.
- Maahanmuutto- ja pakolaispoliittisen toimikunnan välimietintö.** Luovutettu 4.4.1996. Helsinki, 1996. 35 s. (Sisäasiainministeriön julkaisu 1996:6)
- Meikäläisiä muokalaista.** Kulttuurien kohtaaminen käytännössä. Åström, Anna-Maria (toim.). Helsinki, Suomen kansatieteilijöiden yhdistys, 1995. 114 s. (Ethnos-toimite 9)
- Migration and Ethnic Marginalisation.** Multiculturalism, Racism, Xenophobia. Conference Proceedings of the 4th Euro-Conference in Berlin, 30th October to 1th November, 1992. The Berlin Institut for Comparative Social Research. Edition Parabolis, 1992. 39 s.
- New Zealand and International Migration.** A Digest and Bibliography. Number 1. Trlin, Andrew D. and Spoonley, Paul (eds.). New Zealand, 1986. 162 p.
- New Zealand and International Migration.** A Digest and Bibliography. Number 2. Trlin, Andrew D. and Spoonley, Paul (eds.). New Zealand, 1992. 162 p.
- Näkökulmia sentuistumiseen.** Lisakkala, Jari (toim.). Tampereen yliopisto, 1993. 110 s. (Aluetieteen laitos A 15)
- On Distant Shores.** Proceedings of the Marcus Lee Hansen Immigration Conference. Aalborg, Denmark, June 29 - July 1, 1992. Larsen, Birgit Fleming; Bender, Henning; Veien, Karen (eds.). Aalborg, Danes Worldwide Archives, 1993. 372 p. (Utvandrerarkivets skriftserie. Udvandrerhistoriske studier 5)
- Pietarin kahdet kasvot.** Suomi ja EU Pietarista katsoen. EVA-raportti pietarilaisten aseenteista 1996. Helsinki, Elinkeinoelämän valtuuskunta, 1996. 99 s.
- Rechtsextremismus und Gewalt.** Dokumentation. Friedrich-Naumann-Stiftung. Deutschland, 1993. 366 s.
- Registrum Ecclesiae Aboensis eller Åbo Donkyrkas Svartbok.** The Black Book of Abo Cathedral. Facsimile version of the 1890 edition with a new introduction and translations of the original preface and the register of documents with brief introductions. Turun srk/Kansallisarkisto 1996. 668 s.
- The Ships of our First Century.** The Efoa fleet 1883-1983. Toim. Matti Pietikäinen; Bengt Sjöström. Helsinki, Efoa, 1983. 231 s.

- Suomen Lähetyksen vuosikirja 1996.** Helsinki, Suomen Lähetyksen Seura, 1996. 216 s.
- Suomi Conference Yearbook 1996.** Suomen Konferenssin Vuosikirja 1996.
- Suomi Euroopassa – maassamuuton uudet ulottuudet.** Muuttoliikeseurium 1995. Koivukangas, Olavi; Korpela, Kalevi; Narjus, Raimo (toim.). Turku, Siirtolaisuusinstituutti, 1996. 207 s. (Siirtolaisuustutkimuksia A 18)
- Tackling racism and xenophobia.** Practical action at the local level. Strasbourg, Council of Europe, 1995. 154 s.
- Traumatiserade flyktingar och mottagningsprocessen i de nordiska länderna.** Köbenhavn, Nordiska Ministerrådet, 1996. 245 s. (TemaNord 1996: 517)
- Ungdomsforskning vid Kvarken.** (Red.) Pia Nyman-Kurkiala. Åbo, 1995. 152 s. (Institutet för finlandssvensk samhällsforsk. Forskningsrapporter 29)
- Vallan kumous.** Raportti poliittisesta päätöksenteosta. Helsinki, Elinkeinoelämän Valtuuskunta, 1996. 79 s.
- Verkostoavusteinen työelämän kehittämishjelma.** Kauppinen, Timo; Laaksonen, Jyrki Y. J. (toim.) Helsinki, Työministeriö, 1996. 121 s. (Työpolitiikan tutkimus 137)
- 90-luvun aluetiedettä.** Kultalahti, Olli (toim.). Tampere, Tampereen yliopisto, 1990. 47 s. (Aluetiet. laitos A 10)
- Abramsson, Marianne; Borgegård, Lars-Erik:** Valfärd i förändring. Den allmännyttiga bostadsmarknaden i några valfärdstater. Umeå universitet, 1996. 77 s. (Gerum 30)
- Aro, Timo:** Urbaani periferia. Muuttoliikettutkimus maskulaarisista tulo- ja lähötömuuttajista 1993-1994. Turku, 1996. 106 s.
- Bahlenberg, Annika:** Nästan hemma. Finsk invandring till Luleå under 1970-talet. Luleå, 1995. 61 s.
- Banton, Michael:** National Variations in Conceptions of Racism. Denmark, 1996. 22 s.
- Bladh, Gabriel:** Finnskogens landskap och människor under fyra sekler. En studie av samhälle och natur i förändring. 1995. 403 s. (Högskolan i Karlstad. Forskningsrapport 95:11)
- Blaschke, Jochen:** New Racism in Germany. Conference Proceedings of the 4th Euro-Conference in Berlin, 30th October to 1st November, 1992. Sonderausgabe. The Berlin Institut für Comparative Social Research. Edition Parabolis, 1996. 29 s.
- Borgegård, Lars-Erik et al.:** Att flytta till glesbygden. Om beskrivningsfaktorer bakom inflyttningen till Norddansk kommun. Umeå universitet, 1993. 61 s. (Gerum 20)
- Borgegård, Lars-Erik:** Återvandring från Sverige till Finland efter andra världskriget. En metodologisk studie. Umeå universitet, 1976. 26 s. (Gerum C 11)
- Brunborg, Helge; Eriksen, Siri:** Ulandsdemografi i Norge. En kartläggning av u-landsrelevant demografisk forskning. Oslo, Norges forskningsråd, 1996. 93 s.
- Domander, Minna:** Från öst till väst. Tidsegränsad migration från Ryssland och Baltikum till de nordiska länderna – samarbete över gränserna. Köbenhavn, Nordiska Ministerrådet, 1996. 100 s. (TemaNord 1996:547)
- Ekström, Birgitta:** Hangon kylpylä 1879-1939. Hanko, 1994. 181 s. (Hangon museon julkaisusarja 14)
- Engman, Max:** Förvaltningen och utvandringen till Ryssland 1809-1917. Helsinki, Förvaltningshistoriekommissionen, 1995. 275 s. (Hallintohistoriallisen tutkimuksia 20)
- Fischer, Peter A.; Straubhaar, Thomas:** Migration and Economic Integration in the Nordic Common Labour market. Anniversary Issue. 40 Years of the Nordic Common Labour Market. Institut für Wirtschaftspolitik, Universität der Bundeswehr Hamburg, Köbenhavn 1996. 248 p. (Nord 1996:2)
- Flatebo, Roar:** Norske kommuners møte med enslige mindreårige flyktinger og asylsøkere. En kartlegging og analyse av arbeidet med enslige mindreårige flyktinger i 4 norske kommuner. Oslo, Kommunaldepartementet, 1990. 161 s.
- Forsberg, Fredrik; Forsberg, John:** Släkten Klockars från Malax. Efterkommande till 1828 Matts Mattsson Klockars, f. 1828. Släktkrönika & utredning. 1994. 43 s.
- Haapamäki, Saara:** "Språk de e som snöre". En studie av tjugo kurders svenska språkfärdighet. Åbo Akademi, 1995. 211 s. (Skrifter från svenska institutionen vid Åbo Akademi 2)
- Hakapää, Kari:** Uusi kansainvälinen oikeus. Helsinki, Lakimiesliiton kustannus, 1995. 458 s.
- Haltsonen, Päivi:** Verkostot iranilaisten naisten integroitumisen tukena. Turku, 1996. 113 s.
- Hathaway, James C.; Dent, John A:** Refugee Rights. Report on a Comparative Survey. Ontario, York Lanes Press, 1995. 82 s.
- Heikonen, Esko:** Reaping the Bounty. McCormick Harvesting Machine Company Turns Abroad, 1878-1902. Helsinki, Suomen Historiallinen Seura, 1995. 319 s. (Bibliotheka Historica 8)
- Henning, Roger:** Från koncentration till spridning. En utvärdering av regionalt utvecklingsarbete i Jämtlands län. Roger Henning, Ingrid Liljenäs. Umeå universitet, 1994. 60 s. (Gerum 21)
- Hettne, Björn; Inotai, Andrés:** The New Regionalism. Implications for Global Development and International Security. Helsinki, United Nations University, 1994. 92 s. (WIDER)
- Hjarnö, Jan:** Obedience is the Problem. On Neo-Nazism, Nationalism, Racism and Change in Denmark. Tanska, 1996. 27 s.
- Hjarnö, Jan:** Racism, Community and Conflict. Settlement Patterns among New Ethnic Minorities in Denmark. Press. Papers, Migration, 6
- Iggers, Wilma A. and Georg G.:** Autobiographie im Dialog. über jüdische Kindheit und Jugend in Deutschland und Böhmen und über ihre Emigration 1938. Osnabrück, Institut für Migrationsforschung und Interkulturelle Studien, 1996. 32 s. (IMIS-Beiträge, Heft 2/1996)
- Imerslund, Bente:** Finske stedsnavn i Nordreisa. (Kerääjät: Anna-Riitta Lindgren, Petri Hiltunen). Nordreisa kommune, 1993. 208 s.
- Karisto, Antti; Montén, Seppo:** Lukioon vai ei. Tutkimus alueellisista eroista helsinkiläisten lukionkäynnissä ja lukiolakkautusten vaikutuksista. Helsinki, 1996. 130 s. (Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 1996:6)
- Kero, Reino:** Suuren Länteen. Siirtolaisuus Suomesta Yhdysvaltoihin ja Kanadaan. Turku, Siirtolaisuusinstituutti, 1996. 307 s.
- Kero, Reino:** Suomalaisia Pohjois-Amerikassa. Siirtolaiselämää Yhdysvalloissa ja Kanadassa. Turku, Siirtolaisuusinstituutti, 1997. 407 s.
- Kivinen, Olli:** EU ei ole kukkudirektiivi. Helsinki, WSOY, 1994. 164 s.
- Koivukangas, Olavi:** From the Midnight Sun to the Long White Cloud. Finns in New Zealand. Turku, Siirtolaisuusinstituutti, 1996. 397 p. (Migration Studies C 11)
- Komulainen, Ernesti J.:** A Grave in Karelia. New York, 1995. 232 p.
- Kukrus, Ants:** Tööstus-omandi õiguskaits. Tallinn, 1995. 303 s.
- Kuosma, Tapio:** Pakolaisen oikeusasemasta Suomessa. Legal Condition of Refugees in Finland. Helsinki, Lakimiesliiton kustannus, 1993. 128 s.

- Kuosma, Tapio:** Ulkomaalaisen maahan-
tulo ja maastalähtö. Tutkimus ulko-
maalaisvalvonnan oikeudellisesta
säätelystä Suomessa. Helsinki, Laki-
miesliiton kustannus, 1992. 405 s.
- Laakkonen, Kirsti:** Ruotsinsuomalaisten
siirtolaisten kielellisistä oloista.
Turku, 1995. 133 s.
- Laakso, Leena-Kaisa:** Tillbaka i moder
jords gröna famn. En analys av fin-
ländska utvandrars amatörfotografier.
Turku, 1996. 139 s.
- Laaksonen, Ilmari:** Sauvon Yliristnie-
men Alitalon Emanuel Matinpojan
(1803-1880) ja Fredrika Ristontytän
(1814-1864) jälkeläisiä. Turku,
1995. 126 s.
- Lardot, Raisa:** Russa, russa! Helsinki,
WSOY, 1994. 238 s.
- Lehtonen, Terhi:** Tuutarista Turkuun.
Kansatieteellinen tulkinta Turkuun
asettuneen inkerinsuomalaisen elä-
mäntiestä. Turku, 1996. 116 s.
- Leskinen, Christine; Leskinen, Lauri:**
Copper Country History. 3000 B.C.
1980, with old photos. Michigan,
1980. 72 p.
- Lundmark, Camilla:** Pensionärernas
flyttningar över kommungräns i Sve-
rige under perioden 1972-1992. Umeå
universitet, 1995. 99 s. (Gerum 29)
- Luoma, Heikki:** Kuparitaivas. Juva,
WSOY, 1996. 587 s.
- Luostarinen, Reijo.** Internationalization
of Finnish Firms and their Responce
to Global Challenges. Helsinki, Uni-
ted Nations University, 1994. 52 p.
(WIDER)
- Matikainen, Johanna:** Maahanmuuttaji-
en osallistuminen. Viiden paikkakun-
nan kokemuksia monikulttuurisuudesta
Hämeen läänissä. Helsinki, Sosiaali-
ja terveysministeriö, pakolaistuis-
to. 1996. 90 s. (STM:n monisteita
1996:2)
- Melin, Harri:** Suunnitelman varjossa.
Tutkimus yritysjohtajista Neuvostoliit-
ossa ja Venäjällä. Tampereen yliopis-
to, 1996. 251 s. (Acta Universitatis
Tampensis A 489)
- Merrit, Louise (Melin):** Early Suise
Creek Immigrants. Seattle, 1995. 251
p.
- Mähönen, Harri; Kauppinen, Jarkko:**
Hyvinvoinnin vaikutus väestön pysy-
vyyteen. Aluerakenteellisten hyvin-
vointitekijöiden vaikutus väestön sta-
biiliisuuteen. Sonkajarvi, Ylä-Savon
Instituutti, 1995. 86 s. (Monisteita; 1/
1995)
- Norkia, Raija:** Suomen kiinalaiset. Etni-
nen identifioituminen, akkulturoitu-
minen ja siirtokunnan koostuminen.
Helsinki, 1996. 101 s.
- Numelin, Ragnar:** Ihmisen vaellusvietti.
Helsinki, Suomen kirja, 1944. 250 s.
- Oksa, Jukka; Rannikko, Pertti:** Kylä yhe-
teiskunnassa. Esitelmiä Sivakasta ja
Rasimäestä. Joensuu 1985. 57 s. (Kar-
jalan tutkimuslaitoksen 11/1985)
- Paavonen, Tapani:** Talouspolitiikka ja
työmarkkinakehitys Suomessa toisen
maailmansodan jälkeisellä jälleenra-
kennuskaudella vuosina 1944-1950.
Turku, 1988. 365 s. (Turun yliopiston
julkaisuja C 64)
- Parviainen, Erkki:** Finland's Road to In-
dependence. From an ancient free tri-
be to a modern independent nation.
Lake Worth, FL, 1996. 195 p.
- Pänkälä, Martti:** Arvalla armeijaan. Ala-
vuden 11. reservikomppania 1883-
1902. Alavus, Alavus Seura, 1989. 256
s.
- Pättikangas, Eira:** Liian kaukana Ame-
rikan ranta. Karisto, 1995. 263 s.
- Randell, Mari; Siirilä, Seppo:** Teollisen
yhteiskunnan murros. restruktuuraation
vaikutuksista alue- ja kaupunkiraken-
teeseen. Tampereen yliopisto, 1994.
61 s. (Aluetieteen laitos. Tiedonanto-
ja 38/1994)
- Rautio, Juhani.** Ähtävästä vuonna 1886
lähteneen JOSSGÄRK-perheen esi-
isät ja jälkeläiset, 2. Halikko, 1996. 56 s.
- Riärbäck, Asser:** Karhurantalaiset. Siir-
tolaisromaani. Suomalaista raivaaja-
henkeä Kanadan korvessa. Jyväskylä,
Gummerus, 1981. 190 s.
- Roos, Saga:** Sadun ja seikkailun Kongo.
Elämyksiä päiväntasaajan paratiisissa.
Helsinki. WSOY, 1949. 218 s.
- Saarni, Ulla-Maija:** Ulkomaalainen su-
omalaisessa opiskelijahammashuollos-
sa. Helsinki, Kansaneläkelaitos, 1996.
224 s. (Sosiaali- ja terveysturvan tut-
kimuksia 9)
- Saressalo, Lassi:** Kveenit. Tutkimus
erään pohjoisnorjalaisen vähemmistö-
n identiteetistä. Helsinki, 1996. 370
s. (Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran
Toimituksia 638)
- Saurio, Simo:** Two-Region Input-Output
Study for Core-Ring Relationships in
Turku City Region. Turku, 1990. 212
s. (Turun yliopiston julkaisuja B 190)
- Schierup, Carl-Urik:** Multiculturalism,
Neo-Racism, and the Changing Wel-
fare State. Nordic Trajectories. Tans-
ka, 1996. 27 p.
- Sevander, Mayme:** Soviet Bondage. Se-
quel to "Red Exodus". Duluth, Min-
nesota, 1996. 157 p.
- Stoller, Eleanor Palo:** Sauna, Sisu, and
Sibelius. Ethnic Identity Among Fin-
nish Americans. Winter 1996, p. 145-
175. (Reprinted from The Sociologi-
cal Quarterly; 37/1)
- Suikki-Honkanen, Katri:** Los Pacos. Suo-
malaiskylä Espanjassa. Scripta Ethno-
logica Aboensis 43. Turun yliopisto.
Turku, 1996. 160 s.
- Suni, Minna:** Maahanmuuttajaoppilai-
den suomen kielen taito peruskou-
lun päättövaiheessa. Helsinki,
1996. 136 s. (Opetushallitus, monis-
te 11/1996)
- Suojanen, Päivikki:** Kulttuurien tutkijan
arki. Kokemuksia omasta ja vieraasta.
Jyväskylä, Antrokirjat, 1996. 160 s.
- Svensson, Ronny; Adolfsson, Gerd:** Kul-
turen som drivkraft. Konkreta effekter
av nio större kultursatsningar i en re-
gion. Torsby, Heidruns förlag, 1995.
247 s.
- Thurner, Arthur W.:** Calumet Copper
and People. History of a Michigan
Mining Community 1864-1970. Han-
cock, Michigan, 1974. 108 p.
- Tikkanen, Matti; Korhola, Atte; Seppä,
Heikki; Virkanen, Juhani:** Töölön-
lahden ympäristöhistoria ja veden laa-
dun muutokset pohjasedimenttien ku-
vastamana. Helsinki, 1996. 96 s. (Hel-
singin kaupungin tietokeskuksen tut-
kimuksia 1996:4)
- Ukkonen, Alfons:** Kalevan Ritarikunnan
ja Kalevan Ritarien historiaa 100
vuoden ajalta. Ritarikunta aloitetaa tou-
kokuussa 1898. Florida, Kalevan Ri-
tarikunta ja Kalevan Naiset / The
Knights and Ladies of Kaleva, 1996.
384 s.
- Vahur, Raid:** Liike-elämän sanakirja su-
omi-estti. Soome-estti ärisönastik. Tal-
linn, TEA, 1995. 407 s.
- Varti, Riitta Mailis Hellevi:** Korkeakou-
lusta kotiapulaiseksi. Filippiiniläisten
naisten siirtolaisuus Espanjaan. Hel-
sinki, 1996. 144 s.
- Vikat, Andres; Notkola, Veijo:** Keitä he
ovat? Virosta ja entisestä Neuvostoliit-
tosta Suomeen muuttaneet vuosina
1988 ja 1992. 2. korjattu painos. Hel-
sinki 1996. 53 s. (Helsingin kaupun-
gin tietokeskuksen tutkimuksia
1996:3)
- Virta, Erkki:** Finska ungdomar i
Värmdö. En studie av välbefinnande
och social anpassning. Värmdö, 1996.
27 s.
- Virtanen, John O.:** Suomi-kuvaa luomas-
sa. Muistelmia Amerikan vuosilta
1946-1980. Turku 1996. 279 s.
- Virtaranta, Pertti:** Hauska tutustua.
Amerikansuomalaisia tapaamassa.
(Jaakko Yli-Paavola, toim.). Helsinki,
1996. 235 s. (Suomalaisen Kirjallisu-
uden Seuran Toimituksia 651)
- Vuorela-Wiik, Maarit:** Arki uudella
asunalueella. Kallahden asumistyyty-
väisyys. Helsinki 1995. 109 s. (Hel-

- singin kaupungin tietokeskuksen muistioita 1995:1)
- Wahlström, Riitta:** Suvaitsevuuteen kasvattaminen. Erilaisuus on rikkautta. Helsinki, WSOY, 1996. 194 s.
- Wall, Marketta:** Hangon kahviloita, ruokaloita, ravintoloita ja majataloja. Hanko, 1994. 151 s. (Hangon museon julkaisusarja 14)
- Waltari, Toivo:** Finska sjömansmissionen 1875-1925. Helsinki, Finska Sjömansmissionssällskapet, 1925. 723 s.
- Waltari, Toivo:** Merimiespappina Hampurissa. Helsinki, Suomen Merimieslähetysseura, 1912. 94 s.
- Weissglas, Gösta; Alatalo, Marita; Appelblad, Håkan:** Lax i strida strömmar. Sportfisket som regional utvecklingsresurs. Slutrapport från

projektet Laxen tillbaka till våra älvar. Umeå universitet, 1996. 208 s. (Gerum 31)

Wikrén, Gerhar; Sandesjö, Håkan: Utlänningslagen. Med kommentarer. Stockholm, Allmänna Förlaget, 1990. 394 s.

Wrench, John: Migrants and ethnic minorities at the workplace. The interaction of legal and racial discrimination in the European Union. Tanska, 1996. 22 p.

Yaansah, Edward A. Adii: An Analysis of Domestic Legislation to Regulate the Activities of Local and Foreign NGO:s in Croatia, Kenya, Rwanda and Uganda. Annual Report 1993-1994. The Refugee Studies Programme and Centre for Socio-logical Stu-

dies, University of Oxford. 3. Third Edition. Oxford, 1995. 197 p.

Yli-Renko, Kaarina: Intercultural Finnish Communication in Foreign Language Education. Papers Presented at the First Two Symposia on Finnish Literature in North America. Turun yliopisto, 1993. 138 p. (Faculty of Education, Research Reports A:168)

Zubrzycki, Jerzy: Arthur Calwell and the origin of post-war immigration. Canberra, Commonwealth of Australia, 1995. 45 p.

Zubrzycki, Jerzy: White Australia. Tolerance and Intolerance in Race Relations. Practical action at the local level. National Museum of Australia, 1995. 20 p. (Occasional Paper.)

Institute of Migration: Useful Links - Netscape

File Edit View Go Communicator Help

Back Forward Reload Home Search Guide Print Security Stop

Bookmarks Location: http://www.utu.fi/erill/instmigr/links_e.htm

WinF DownL MS-ftp GDom HPuppy AltaV HotBot Hyper FTP

Institute of Migration: Useful Links

- [Finnish Migration](#)
Emigration, Immigration, Refugees ...
- [Finns Abroad \(Expatriates\)](#)
Activities, Societies, Institutes, Media ...
- [Moving Abroad \(from Finland\)](#)
Studying, Working, Living abroad ...
- [Migration & Ethnic Relations](#)
Research Centers, Projects, Archives ...
- [Genealogy \(Family History\)](#)
Finland, North America, Other Countries ...
- [Finland Related Links](#)
State, History, Culture, Travel ...
- [Search the Internet](#)
Web, Addresses, Phone #, e-mail ...
- [Other Useful Links](#)
European Union, Libraries, Museums ...

-- [AltaVista](#) -- [Hotbot](#) -- [Hyperlink](#) -- [WhoWhere](#) -- [Switchboard](#) -- [Ancestry](#) -- [Yahoo](#) --
-- [Lycos](#) -- [Ihmermaa](#) -- [FTP_Search](#) -- [World Directories](#) -- [Universities of the World](#) --

[To Main Page](#) Institute of Migration -- Turku, Finland [Linkit suomeksi](#)

Document: Done

Siirtolaisuusinstituutti • Institute of Migration

Hallitus / Administrative Board

Hallituksen puheenjohtaja / Chairman:
Tom Sandlund, tutkimusjohtaja (SSKH)
Helsingin yliopisto

Muut jäsenet / Other members:

John Hackman, fil lis.
Åbo Akademi

Ulla-Maria Helaniemi, ulkoasiainneuvos
Ulkoasiainministeriö

Olli Kultalahti, professori
Tampereen yliopisto

Tapani Tuomiharju, ylitarkastaja
Työministeriö

Olli-Pekka Lassila, ulkosuomalaistyön
sihteeri
Kirkkohallituksen ulkoasiain osasto

Raimo Narjus, rakennusneuvos
Suomen Kuntaliitto

Heikki Silpola, suunnittelusihteeri
Turun kaupunki

Ismo Söderling,
Väestöntutkimuslaitoksen johtaja,
Väestöliitto

Keijo Virtanen, rehtori
Turun yliopisto

Asiantuntijajäsen:

Pekka Perttula, kunnanjohtaja
Peräseinäjoen kunta

Henkilökunta / Staff

Olavi Koivukangas
johtaja / Director

Kalevi Korpela
tutkimuspäällikkö / Research Director

Maija-Liisa Kalhama
osastosihteeri / Departmental Secretary

Seija Sirkiä
toimistosihteeri / Bureau Secretary

Taimi Sainio
kirjastovirkailija / Librarian

Anne Virtanen
toimistovirkailija / Office Assistant

Mirva Havukko
vs. toimistovirkailija / Office Assistant

Jouni Korkiasaari
erikoistutkija / Senior Research Officer

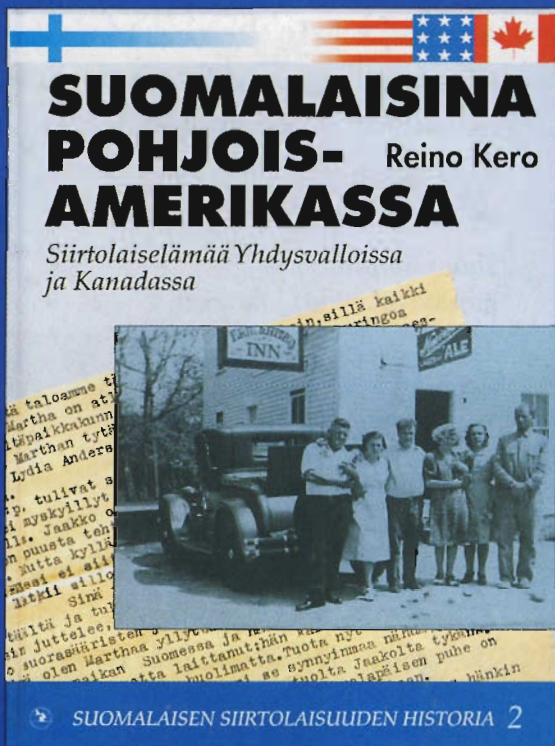
*Krister Björklund, Timo Itäpuisto, Timo
Jaakkola, Eve Kyntäjä, Juha Niemelä,
Östen Wahlbeck*
tutkijat / Research Officers

Matti Kumpulainen
siirtolaisrekisterisihteeri / Registrar

Sirkka-Liisa Laurila, Elisabeth Uschanov
siirtolaisrekisterivirkailijat / Emigrant
Register Officers

Mari Niemi
aluesihteeri / Regional Coordinator
Pohjanmaan aluekeskus / Regional Centre
of Ostrobothnia

Suomen siirtolaisuuden historia -sarjan toinen osa on ilmestynyt.

Reino Kero:
Suomalaisina
Pohjois-Amerikassa,
siirtolaiselämää
Yhdysvalloissa ja
Kanadassa

- kovakantinen
- 407 sivua
- runsaasti kuvitettu

Kirjasarjan tässä osassa perehdytään suomalaisten ja heidän jälkeläistensä elämään Amerikassa ja Kanadassa. Kirjassa kerrotaan mm. siirtolaistemme poliittisista ja uskonnollisista liikkeistä, raittius- ja osuustoiminnasta, lehdistöstä, urheilu-, teatteri- ja musiikkiharrastuksista sekä yhteyksistä entiseen kotimaahan.

Kirjan hinta on 150 mk/30 USD.

Tilaukset:

Siirtolaisuusinstituutti

Piispankatu 3, 20500 Turku

Puh. 02-231 7536, fax: 02-233 3460

e-mail: mirva.havukko@utu.fi